ΑΣΤΗΡ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

«*Πάντα δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε*».

Ἔτος 64ον. ΜΑΪΟΣ, 1928. Ἀριθ. 5

Η ΔΥΝΑΜΙΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

(Λόγος κηρυχθεὶς τῇ 22 Ἀπριλίου 1928 ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος τῆς Α΄. ἐν Ἀθήναις Ἑλληνικῆς Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας, ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῆς ἐτησίας Γεν. Συνόδου τῶν Ἑλλ. Εὐαγγελικῶν Ἐκκλησιῶν).

Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὅστις εἶναι *ἡ Κεφαλὴ* τῆς Ἐκκλησίας, πρὶν ἀναληφθῇ εἰς τοὺς οὐρανούς, παρήγγειλεν εἰς τοὺς μαθητὰς Αὐτοῦ νὰ παραμείνωσιν ἐν Ἱερουσαλήμ, *ἕως οὗ ἐνδυθῶσι δύναμιν ἐξ ὕψους* (Λουκ. κδ΄. 49).

Ἡ ἔκφρασις αὕτη εἶναι ἀξία προσοχῆς. Ἐν τῇ Παλαιᾷ Οἰκονομίᾳ οἱ λειτουργοὶ τοῦ Ὑψίστου ἐνεδύοντο ἰδιαίτερον ἔνδυμα ἐν τῇ ἐκτελέσει τῶν ἱερατικῶν αὐτῶν ἔργων, ὁ δὲ «μέγας ἱερεύς», ὁ καὶ «ἀρχιερεὺς» καλούμενος, ἐνεδύετο στολὴν μεγαλοπρεπῆ πολυτελῶς κεκοσμημένην «πρὸς δόξαν καὶ τιμὴν» (Ἐξόδ. κη΄. 2)· διότι τὸ Λευϊτικὸν ἱερατεῖον, καὶ ἰδίως ὁ ἀρχιερεύς, προετύπου τὸν αἰώνιον ἱερέα, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ ἕκαστον μέρος τῆς στολῆς εἶχε σπουδαίαν τινὰ σημασίαν. Ἀλλ᾽ ἐν τῇ Νέᾳ Οἰκονομίᾳ ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ ἱερεὺς καὶ ἀρχιερεὺς ὁ ζῶν εἰς τοὺς αἰῶνας καὶ ἔχων ἀμετάθετον τὴν ἱερωσύνην (Ἑβρ. ε΄. 4,6, ζ΄. 20 - 25)· δι᾽ ὃ οὐδεὶς δύναται νὰ λάβῃ τὸν τόπον Αὐτοῦ ὡς ἀντικαταστάτης, ἀντιπρόσωπος ἢ τοποτηρητὴς Ἐκείνου, ὅστις εἶναι ὁ πανταχοῦ παρὼν καὶ τὰ πάντα πληρῶν, καὶ ὅλη ἡ ἐξωιερικὴ λαμπρότης τοῦ Ἀαρωνικοῦ ἱερατείου παρῆλθε μεθ᾽ ὅλης τῆς τυπικῆς ἐκείνης καὶ δι᾽ ὑλικῶν στοιχείων τελουμένης λατρείας. Ἤδη δὲ οἱ λειτουργοὶ τοῦ Ὑψίστου ὀφείλουσι νὰ ἐνδυθῶσι καὶ νὰ φέρωσι πάντοτε ἓν ἄλλο ἔνδυμα, ἀφανὲς εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ἄλλων καὶ μηδεμίαν παρουσίαζον ἐξωτερικὴν λαμπρότητα. Ἀληθῶς πολλαὶ ἐκκλησίαι ἐνέδυσαν βαθμηδὸν τοὺς λειτουργούς των μὲ ἐνδύματα χρυσοκέντητα καὶ ἀδαμαντόστικτα, μὲ τιάρας βασιλικὰς καὶ παράσημα· ἀλλ᾽ ὁ πρᾶος Ἰησοῦς, ὅστις, ἀφ᾽ ὅτου ἐξῆλθεν ὡς κῆρυξ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, δὲν εἶχεν ἐπὶ τῆς γῆς ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνῃ, τὸ μόνον δὲ διάδημα, τὸ ὁποῖον ἐφόρεσεν, ἦτο ὁ ἐξ ἀκανθῶν στέφανος, ἀπῄτησε παρὰ τῶν μαθητῶν Του νὰ καθίσωσιν ἐν τῇ πόλει Ἱερουσαλήμ, ἕως οὗ ἐνδυθῶσιν οὐχὶ διάχρυσον ἱματισμὸν καὶ ἀδαμαντοκολλήλους τιάρας, ἀλλὰ «*δύναμιν ἐξ ὕψους*».

Ἀλλὰ τί ἐστι δύναμις; Ἡ ἡλιακὴ ἀκτὶς διατρέχει μὲ ἰλιγγιώδη ταχύτητα τὸ οὐράνιον χάος καὶ ζωογονεῖ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς φυτὰ καὶ ζῷα· ἀλλὰ πόθεν ἀντλεῖ τὴν δύναμιν αὐτῆς; Ὁ κεραυνὸς—ὁ ἠλεκτρικὸς σπινθὴρ—συντρίβει καὶ ἀνατρέπει καὶ καταφλέγει· ἀλλὰ ποῦ ὀφείλει τὴν δύναμίν του; Ὁ μαγνήτης ἕλκει τὸν σίδηρον· ἀλλὰ διατί; τὸ νεῦρον—ἱστὸς μαλακὸς καὶ ἀνίσχυρος—συσπᾷ καὶ σκληρύνει τοὺς

μυῶνας καὶ ἐγείρει δι' αὐτῶν βαρέα ἀντικείμενα καὶ ἐκτελεῖ ἔργα σπουδαῖα· ἀλλὰ πόθεν πορίζεται τὴν δύναμιν ταύτην; Πράγματι ζῶμεν ἐν μέσῳ πλήθους μυστηρίων, τὰ ὁποῖα αὐτὴ ἡ Ἐπιστήμη μὲ ὅλον της τὸν κόμπον ἀδυνατεῖ νὰ ἐξηγήσῃ, καὶ δεχόμεθα τὴν λογικωτάτην ἐξήγησιν ἣν ἔδωκεν ὁ Ψαλμῳδὸς (Ψαλμ. ξβ'. 11): «Ἅπαξ ἐλάλησεν ὁ Θεός, δὶς ἤκουσα τοῦτο, ὅτι ἡ δύναμις εἶναι τοῦ Θεοῦ». Ὄπισθεν ὅλων τῶν μυστηρίων εἶναι ὁ Θεὸς ὡς ἡ μόνη καὶ ἐπαρκὴς αὐτῶν λύσις.

Ἡ δύναμις, ἣν ὤφειλον νὰ ἐνδυθῶσιν οἱ ἀπόστολοι, καὶ ἐπὶ τῆς ὁποίας ὀφείλει νὰ στηρίζῃ τὰς ἐλπίδας τοῦ ἔργου της ἡ Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ, εἶναι ***ἡ ἐξ ὕψους*** δύναμις, ἡ δύναμις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Σὺν τῷ χρόνῳ δυστυχῶς μεγάλη προσοχὴ ἐδόθη εἰς τὴν μεγαλοπρέπειαν τῶν οἰκοδομῶν, εἰς τὴν ὡραιότητα τῶν τελετῶν, εἰς τὴν θέλξιν τῆς μουσικῆς, εἰς τὴν μεγάλην παιδείαν καὶ χειμαρρώδη εὐγλωττίαν τῶν λειτουργῶν. Ταῦτα πάντα μέχρι τινὸς εἶναι συντελεστικά, ἀλλ' ἡ δύναμις, ἡ ὁποία θὰ φέρῃ τὸ ἀποτέλεσμα, εἶναι ἡ ἐξ ὕψους, ἡ δύναμις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. «Οὐχὶ διὰ δυνάμεως, οὐδὲ διὰ ἰσχύος, ἀλλὰ διὰ τοῦ Πνεύματός Μου, λέγει ὁ Κύριος τῶν δυνάμεων» (Ζαχ. δ'. 6).

Α'. Πῶς ἐνεργεῖ ἡ δύναμις αὕτη;

Ἡ δύναμις αὕτη ἐνεργεῖ ἀφυπνίζουσα τὴν συνείδησιν. Ἡ ἀνθρωπίνη σοφία δύναται νὰ πληροφορήσῃ τὴν διάνοιαν καὶ νὰ πλουτίσῃ τὸν ἄνθρωπον μὲ γνώσεις· ἡ ἀνθρωπίνη εὐγλωττία δύναται νὰ συγκινήσῃ τὴν καρδίαν καὶ νὰ ὠθήσῃ τὸν ἄνθρωπον εἰς καλὰς ἀποφάσεις, αἵτινες ὅμως πίπτουσι καὶ λησμονοῦνται ἐν τῇ ὥρᾳ τοῦ πειρασμοῦ. Ἀλλ' ἡ δύναμις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἀφυπνίζει τὴν συνείδησιν καὶ καθιστᾷ τὸν ἄνθρωπον κριτὴν ἑαυτοῦ, ἐκφέροντα τὴν ἰδίαν ἑαυτοῦ καταδίκην· ταπεινώνει, συντρίβει τὴν πωρωθεῖσαν καὶ ἀποστάτιδα καρδίαν, ἄγει εἰς πραγματικὴν μετάνοιαν, εἰς πραγματικὴν καὶ ἀποφασιστικὴν στροφήν, προκαλεῖ πίστιν εἰς τὸ τετελεσμένον ἔργον τοῦ Χριστοῦ καὶ χορηγεῖ νέαν ζωήν, νέαν καρδίαν, νέα αἰσθήματα, νέους πόθους, καὶ κάμνει αὐτὸν νέον ἄνθρωπον, «νέον κτίσμα».

Ἡ δύναμις αὕτη ἐνεργεῖ οὐχὶ διὰ τῆς βίας, ἀλλὰ διὰ τῆς πειθοῦς· δὲν βιάζει ἀλλὰ ἑλκύει. Ὁ ἄνθρωπος ζητεῖ νὰ ἐξαναγκάσῃ τὸν ὅμοιόν του εἰς συμμόρφωσιν πρὸς τὰς ἰδίας του ἰδέας. Ἡ δύναμις αὕτη ἐξ ἐναντίας, καθ' ὃ θεία, ἐνεργεῖ κατὰ θεῖον καὶ ἐξαίσιον τρόπον: διεγείρει θαυμασμόν, ἀγάπην καὶ ἀφοσίωσιν καὶ προάγει εἰς ἁγίαν ζωήν.

Ἡ δύναμις αὕτη δὲν πρέπει νὰ συγχέηται πρὸς τὰ ἔκτακτα «πνευματικὰ χαρίσματα», οἷα ἡ ἐνέργεια τῶν θαυμάτων καὶ τὰ σχετιζόμενα μὲ τὸ χάρισμα τῶν γλωσσῶν. Ταῦτα ἐχορηγήθησαν εἰς τὰς ἐκκλησίας ἐντὸς τῶν ἀρχῶν τοῦ πρώτου μετὰ Χριστὸν αἰῶνος, ἵνα χρησιμεύσωσιν ὡς ἁπτὴ ἀπόδειξις τῆς θείας καταγωγῆς τοῦ Χριστιανισμοῦ· ἀλλὰ ταχέως ἀπεσύρθησαν, ἀφ' οὗ ἐξηπλώθη ἐπαρκῶς καὶ ἐμαρτυρήθη ἐπαρκῶς ἡ εὐαγγελικὴ ἀλήθεια· καὶ διὰ τοῦτο δὲν βλέπομεν νὰ γίνηται μνεία περὶ αὐτῶν εἰς τὰς τελευταίας ἐπιστολὰς τοῦ Παύλου καὶ τῶν ἄλλων ἀποστόλων· ἡ δὲ ἐπίμονος προσπάθεια τινῶν, ὅπως ἐπαναφέρωσιν αὐτὰ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ὡδήγησαν εἰς πολλὰ ἄτοπα, ἔτι δὲ καὶ εἰς τὴν παρά τινων ἐπιτηδείων ἐκμετάλλευσιν αὐτῶν.

Β'. Εἰς τίνας χορηγεῖται ἡ ἐξ ὕψους δύναμις;

Αὕτη χορηγεῖται εἰς τὸ τέκνον τοῦ Θεοῦ, ἐὰν ὑπάρχει ἡ εἰλικρινὴς καὶ ἀφιλοκερδὴς δίψα ὅπως ἀποκτήσῃ τὴν δύναμιν ταύτην, ἵνα ὑποταχθῇ εἰς τὴν ἐνέργειαν αὐτῆς πρὸς δόξαν τοῦ Θεοῦ, πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ θελήματος Αὐτοῦ καὶ πρὸς τὸ καλὸν τῶν πέριξ. Ἀλλὰ συγχρόνως πρέπει νὰ ὑπάρχῃ καὶ ἡ συναίσθησις τῆς ἰδίας μηδαμινότητος, διότι «ὁ Θεὸς εἰς τοὺς ὑπερηφάνους ἀντιτάσσεται, εἰς δὲ τοὺς ταπεινοὺς δίδει χάριν» (Πέτρ. Α'. ε'. 5).

Τὸ ἔνδυμα τοῦτο τῆς ἐξ ὕψους δυνάμεως δὲν ἦτο ἀποκλειστικὸν προνόμιον τῶν πρώτων Χριστιανῶν. Εἶναι πολὺ σαφὴς ἡ διακήρυξις τοῦ Κυρίου ἡμῶν: «Πόσῳ μᾶλλον ὁ Πατὴρ ὁ οὐράνιος θέλει δώσῃ Πνεῦμα Ἅγιον εἰς τοὺς αἰτοῦντας παρ' Αὐτοῦ» (Λουκ. ια'. 13). Ἀλλὰ τὴν αἴτησιν ἀνάγκη νὰ συνοδεύῃ ἐπίγνωσις τοῦ μεγέθους τῆς δωρεᾶς καὶ βαθεῖα συναίσθησις τῆς ἀπολύτου ἀνάγκης αὐτῆς· ἔτι δὲ ὁ αἰτῶν ὀφείλει νὰ αἰτῇ μετὰ ***πίστεως*** καὶ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ· ἄλλως ἡ αἴτησις ἀπορρίπτεται (Ἰω. ις'. 23, Ἰακώβ. α'. 6, 7).

Γ'. Τίνα τὰ ἀποτελέσματα τῆς δυνάμεως ταύτης τῆς Ἐκκλησίας;

α) Ὅπου διὰ τῆς δυνάμεως ταύτης κηρύττεται ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, θὰ ἀκολουθήσωσιν ἐπιστροφαὶ ἁμαρτωλῶν εἰς τὸν Χριστόν. Πολλοὶ ἐνδέχεται νὰ ἀπορρίψωσι τὴν προτεινομένην σωτηρίαν καὶ ἄλλοι νὰ ἐξαπατῶσιν ἑαυτοὺς διὰ καλῶν ἀποφάσεων καὶ ἀναβολῶν· ἀλλὰ θὰ ὑπάρξωσι καί τινες, οἱ ὁποῖοι θὰ κρατήσωσι τὸν λόγον ἐν καρδίᾳ καλῇ καὶ ἀγαθῇ (Λουκ. η'. 15). Ἡ ἐκκλησία εἶναι ὥς τις πνευματικὴ κλινική, εἰς ἣν προσέρχονται πολλοὶ πνευματικῶς ἄρρωστοι. Ἂν δὲν θεραπεύωνται πάντες, θεραπεύονται ὅμως τινές. Κλινική, ἐξ ἧς ἐξέρχονται πάντες ἀθεράπευτοι, εἶναι ἄχρηστος καὶ πρέπει νὰ κλεισθῇ.

β) Τῆς ἐξ ὕψους δυνάμεως ἀποτέλεσμα εἶναι ἡ ἀναγέννησις τοῦ ἀνθρώπου —γεγονὸς ἀόρατον μὲν καὶ ἀφανές, ἀλλὰ γινόμενον φανερὸν ἐκ τῆς μεταβολῆς, ἣν παρουσιάζει ἡ ζωή. Ὡς ὁ Κύριος ἡμῶν τὸ παρέστησε πρὸς τὸν Νικόδημον: «ὁ ἄνεμος ὅπου θέλει πνέει ***καὶ τὴν φωνὴν αὐτοῦ ἀκούεις, ἀλλὰ δὲν ἐξεύρεις*** πόθεν ἔρχεται καὶ ποῦ ὑπάγει» (Ἰω. γ'. 8)· ὡς ὁ ἐνοφθαλμισμὸς ἀγρίου δένδρου δι' ἡμέρου ἐμβολίου γίνεται καταφανὴς ἐκ τοῦ ὡραίου καρποῦ, ὃν παρουσιάζει ὁ νέος κλῶνος.

γ) Ἕτερον ἀποτέλεσμα, καὶ τοῦτο ἐκ τῶν ἄλλως δυσκολωτάτων, εἶναι ἡ αὐθόρμητος ἐπανόρθωσις ἀδικήματος. Μόνον ἡ δύναμις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος δύναται νὰ ὁδηγήσῃ τὸν ψευσθέντα νὰ ἀναγνωρίσῃ αὐθορμήτως τὸ ψεῦδός του, τὸν συκοφαντήσαντα νὰ διορθώσῃ τὴν συκοφαντίαν, τὸν ἀδικήσαντα νὰ ἀποδώσῃ τὸ δίκαιον. Ἄλλως πᾶς κλέπτης καὶ καταχραστὴς καὶ ὁ κατακρατῶν τὸ ἀνῆκον εἰς ἄλλον θὰ ἤθελε καὶ τὴν εὔνοιαν τοῦ Θεοῦ νὰ ἔχῃ καὶ τὸ ξένον πρᾶγμα νὰ κατέχῃ καὶ νέμηται.

δ) Διὰ τῆς δυνάμεως ταύτης μορφοῦνται οἰκογένειαι ὄντως χριστιανικαί, ἐν αἷς εἶναι γνωστὸς καὶ ἀγαπητὸς ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ θέλημα Αὐτοῦ· εὐτυχὴς δὲ ἡ κοινότης ἡ ἐκ τοιούτων οἰκογενειῶν ἀποτελουμένη.

Εἴθε νὰ κατανοηθῇ ἡ ἀπόλυτος ἀνάγκη τῆς ἐξ ὕψους δυνάμεως διὰ πᾶσαν

ἐκκλησίαν, ἥτις ποθεῖ νὰ φέρῃ τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, διὰ πάντα ἐργάτην τοῦ Εὐαγγελίου εἰλικρινῶς ποθοῦντα νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ὑπηρέτης τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ, καὶ διὰ πάντα Χριστιανόν, ὅστις ἐπιθυμεῖ νὰ ᾖ πράγματι τέκνον τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ περιπατῇ ἀξίως τοῦ Κυρίου, οὗ τὸ ὄνομα φέρει.

Ξ. Π. Μόσχου.

ΟΙ ΠΙΣΤΟΙ ΚΑΙ ΑΓΡΥΠΝΟΙ ΔΟΥΛΟΙ (¹)

«Ἂς ἦναι αἱ ὀσφύες σας περιεζωσμέναι καὶ οἱ λύχνοι σας καιόμενοι». Λουκ. ιβ'. 35.

Οἱ ἄνθρωποι, περὶ τῶν ὁποίων γίνεται λόγος ἐνταῦθα, ἀναμένουν τὸν κύριόν των, ὅστις ὑπῆγεν εἰς τὸν γάμον—πιθανὸν εἰς τοὺς ἰδικούς του γάμους—διὰ νὰ φέρῃ τὴν νύμφην του εἰς τὸν οἶκόν του. Εἶναι νύξ, διότι εἰς τὴν Ἀνατολὴν ἦτο συνήθεια νὰ γίνωνται οἱ γάμοι ἐν καιρῷ νυκτός, καὶ εἶναι ἄδηλον κατὰ ποίαν ὥραν θὰ ἐπανέλθῃ. Οὕτω λοιπὸν μένουν οἱ ὑπηρέται, μὲ τὰς ὀσφύας των περιεζωσμένας καὶ μὲ τοὺς λύχνους των καίοντας, οὕτως ὥστε τὴν ὥραν, καθ᾽ ἣν ἤθελεν ἔλθει ὁ κύριός των καὶ κρούσει τὴν θύραν, νὰ ἦναι ἕτοιμοι νὰ ἀνοίξουν καὶ ἐξερχόμενοι νὰ τὸν ὑποδεχθοῦν μὲ τὸ πρέπον σέβας. Δὲν κοιμῶνται, δὲν ἐξοδεύουν ἀπρεπῶς τὸν καιρόν των. Ὁ νοῦς των εἶναι διαρκῶς εἰς τὸν ἀπουσιάζοντα κύριόν των· ἡ προσοχή των εἶναι προσηλωμένη εἰς τὴν ἐπιστροφήν του· φυλάττουν, περιμένοντες αὐτόν, διότι εἶναι ἀπρεπὲς νὰ ἔλθῃ καὶ νὰ εὕρῃ τὸν οἶκον του σκοτεινὸν καὶ τοὺς ὑπηρέτας του κοιμωμένους· πρέπει νὰ τοὺς εὕρῃ ἑτοίμους νὰ τὸν ὑπαντήσουν καὶ νὰ ἐκτελέσουν τὰ προστάγματά του εἰς τὴν στιγμήν. Διὰ τοῦτο τὸν ἀναμένουν μὲ τὰς ὀσφύας των περιεζωσμένας καὶ τοὺς λύχνους των ἀναμμένους.

Τί σημαίνει ἡ παραβολὴ αὐτή; Μᾶς δεικνύει τὴν ἰδικήν μας ἀπέναντι τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ θέσιν. Δεικνύει ὅτι ὡς ὑπηρέται τοῦ Χριστοῦ εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ Τὸν ἀναμένωμεν, πότε θὰ ἐπιστρέψῃ. Ἠξεύρομεν ὅτι ἀνεχώρησε καὶ ὅτι θὰ ἐπανέλθῃ, ἀλλὰ πότε, δὲν γνωρίζομεν. Ὅθεν πρέπει νὰ τὸν προσμένωμεν μὲ τὰς ὀσφύας μας περιεζωσμένας καὶ μὲ τοὺς λύχνους μας καίοντας, τοῦτ᾽ ἔστιν, νὰ ἤμεθα πάντοτε ἕτοιμοι διὰ τὸν ἐρχωμόν Του, καὶ ποτὲ νὰ μὴ ἀποβάλλωμεν τὴν ἑτοιμότητα ταύτην. Εἰς τοιαύτην ἐπαγρύπνησιν πρέπει νὰ ζῶμεν καὶ σήμερον καὶ πάσας τὰς ἡμέρας, ὥστε ἐλθὼν νὰ μᾶς εὕρῃ οὐχὶ κοιμωμένους ἀλλ᾽ ἑτοίμους πρὸς προϋπάντησίν Του, ὁποτεδήποτε καὶ ἂν ἔλθῃ.

Νὰ ἔχωμεν τοὺς λύχνους μας ἀναμμένους. Δηλαδή, νὰ πραγματοποιῶμεν

(¹) Πολλοὶ ἐκ τῶν παλαιοτέρων Εὐαγγελικῶν Ἑλλήνων θὰ ἀναγνώσωσι μετ᾽ ἐνδιαφέροντος καὶ συγκινήσεως τὸν λόγον τοῦτον τοῦ ἀοιδίμου Δημητρίου Λιαούτση, ποιμένος τῆς ἐν Βόλῳ καὶ ἔπειτα τῆς ἐν Ζιντζίδερε τῆς Μ. Ἀσίας Ἑλλ. Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας. Τὸν λόγον τοῦτον ἐκήρυξεν ἀπ᾽ ἄμβωνος ἐν Ζιντζίδερε, τῇ 15 Ἰουνίου 1903, ὀλίγας ὥρας πρὸ τοῦ ἐκ συγκοπῆς θανάτου αὐτοῦ, ὡσεὶ προαισθανθεὶς ὅτι δι᾽ αὐτὸν ἦτο ἐπὶ θύραις ἡ ἔλευσις τοῦ Κυρίου, ὃν ἐπὶ τόσα ἔτη πιστῶς εἶχεν ὑπηρετήσει.

ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ὁ Κύριος ἡμῶν ἔλεγεν εἰς τοὺς τότε μαθητάς Του: «Σεῖς εἶσθε τὸ φῶς τοῦ κόσμου».... «Οὕτως ἂς λάμψῃ τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα καὶ δοξάσωσι τὸν Πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς». Νὰ ζῶμεν ζωὴν κατὰ Χριστόν, ζωὴν δεικνύουσαν καὶ κοσμοῦσαν τὴν πίστιν μας, ὡς ἐμπρέπει εἰς τοὺς πιστεύοντας εἰς τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν. Νὰ δείξωμεν ὅτι εἴμεθα ἀληθῶς μαθηταὶ Αὐτοῦ—Χριστιανοὶ ἀποφασισμένοι νὰ ἐξέλθωμεν εἰς τὸν κόσμον, φέροντες τὸν Σταυρὸν Αὐτοῦ καὶ νὰ ἀκολουθήσωμεν Αὐτὸν μέχρι τέλους.

Προσέτι ***πρέπει νὰ ἔχωμεν τὰς ὀσφύας ἡμῶν περιεζωσμένας.*** Ἤτοι, νὰ ἤμεθα ἕτοιμοι πάντοτε διὰ πᾶσαν πρόσκλησιν Αὐτοῦ, διὰ πᾶν καθῆκον. Ὄχι ἀργοί, ὄχι ῥάθυμοι, ὄχι φιλήδονοι, ἀλλὰ δραστήριοι, ζηλωταί, ἐνεργητικοί, οὕτως ὥστε νὰ μᾶς εὕρῃ Ἐκεῖνος ἐκτελοῦντας τὸ ἔργον Του, ὀψέποτε ἔλθῃ. Τὸ ἔργον τοῦτο, τὴν μεγάλην αὐτὴν ὑποχρέωσιν οἱ ἄνθρωποι τείνουν νὰ ἀναβάλλουν, μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ τύχουν πάντοτε εὐκαιρίας νὰ φροντίσουν περὶ τούτου. Ἀλλ' ἡ παραβολὴ μᾶς διδάσκει ὅτι δὲν χωρεῖ ἀναβολή, ὅτι τὸ παρὸν φέρει τὴν ὑποχρέωσίν του, ἀπαιτοῦν ὅλην μας τὴν προσοχήν. Ὅτι πρέπει ἡ φροντὶς περὶ τῆς τύχης τῆς ψυχῆς νὰ ἦναι φροντὶς πάσης στιγμῆς, ἡ δὲ ἑτοιμασία πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ Κυρίου νὰ ἦναι ἀδιάκοπος καὶ ν' ἀποτελῇ τὸ σπουδαιότατον μέλημα τῆς ζωῆς. Καὶ πράγματι εἶναι τοιοῦτον, καὶ πρέπει νὰ τὸ ἐκτιμῶμεν ὡς τοιοῦτον. Ὅτι τὸ ἐθεώρει τοιοῦτον ὁ Κύριος δεικνύουν οἱ λόγοι του: «Μακάριοι οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι, τοὺς ὁποίους, ὅταν ἔλθῃ ὁ κύριος αὐτῶν, θὰ εὕρῃ γρηγοροῦντας». Ναί, μακάριοι οἱ προσμένοντες τὴν ἔλευσιν Αὐτοῦ, μὲ τὰς ὀσφύας των περιεζωσμένας καὶ τοὺς λύχνους των καίοντας!

Εἶναι δὲ μακάριοι, διότι πρῶτον, ***δὲν θὰ καταληφθοῦν ὑπὸ αἰφνιδιασμοῦ.*** Ὁ αἰφνίδιος ἐρχωμὸς τοῦ Κυρίου δὲν θὰ φέρῃ εἰς αὐτοὺς τρόμον, διότι τὸν ἀναμένουν μετὰ πόθου. Ὅπως δήποτε καὶ ἂν ἔλθῃ ὁ Κύριος, οἵαν δήποτε περὶ τούτου καὶ ἂν ἔχει σχηματίσει ἕκαστος ἰδέαν, ὡς πρὸς τὴν μεγαλοπρέπειαν καὶ τὴν λαμπρότητα αὐτοῦ, τὸ σημαντικὸν εἶναι ὅτι δὲν θὰ τοὺς καταλάβῃ ἀπροετοιμάστους. Εἰς μυριάδας ἀνθρώπων ὁ Κύριος θὰ ἔλθῃ πραγματικῶς ὡς «κλέπτης ἐν νυκτί», δηλαδή, ἐμποιῶν τρόμον καὶ κατάπληξιν, οὐχὶ ὅμως καὶ εἰς τοὺς πιστοὺς δούλους, διότι αὐτοὶ τὸν ἀναμένουν, διαρκῶς ἔχοντες τὰς ὀσφύας των περιεζωσμένας καὶ τοὺς λύχνους των καίοντας. Μακάριοι λοιπὸν θὰ ἦναι οἱ δοῦλοι οὗτοι.

Θὰ ἦναι προσέτι μακάριοι, διότι ***ἀγαποῦν τὸν Κύριόν των καὶ χαίρουν διότι θὰ τὸν ἴδουν*** προσωπικῶς ἐπανερχόμενον μετὰ τόσον μακρὰν ἀπουσίαν. Τὸν ἀγαπητόν των Κύριον καὶ Σωτῆρα γνωρίζουν διὰ τῆς μετ' αὐτῶν πνευματικῆς ἐπικοινωνίας· σκεπτόμενοι περὶ Αὐτοῦ, προσευχόμενοι πρὸς Αὐτόν, πιστεύοντες εἰς Αὐτὸν εὑρίσκουν τὴν ὑψίστην των χαρὰν καὶ εὐτυχίαν, Αὐτὸς δὲ γνωρίζει ἕνα ἕκαστον ἐξ αὐτῶν καὶ ὁμολογεῖ ὅτι εἶναι ἰδικός Του, καὶ ὑπόσχεται ὅτι θέλει τοὺς παραλάβει ἐκ τοῦ κόσμου ἵνα ἦναι διὰ παντὸς μετ' Αὐτοῦ. Ἀληθῶς μακάριοι εἶναι οἱ δοῦλοι οὗτοι. Δι' αὐτοὺς οἷαι δήποτε καὶ ἂν ὑπῆρξαν ***αἱ δοκιμασίαι τῆς ζωῆς***—πτωχεία, θλίψις, διωγμοὶ—οὐδεμίαν πλέον σημασίαν ἔχουσιν αὗται, οὔτε πόνος, οὔτε ἁμαρτία. Ὁ Κύριος ἦλθε δι' αὐτοὺς καὶ τοῦτο ἀρκεῖ.

Ἀλλ' ὁ Χριστὸς προσέθεσε καὶ ἄλλο τι εἰς τὰς ὑποσχέσεις του. Λέγει περὶ τοῦ κυρίου τῆς παραβολῆς: «Ἀληθῶς σᾶς λέγω, Θέλει ζώσει ἑαυτὸν καὶ καθίσει αὐτοὺς εἰς τὴν τράπεζαν καὶ ἐλθὼν εἰς τὸ μέσον θέλει ὑπηρετήσει αὐτούς». Ἐν τῇ θαυμαστῇ Αὐτοῦ συγκαταβάσει καὶ χάριτι θὰ φερθῇ πρὸς αὐτοὺς οὐχὶ ὡς αὐθέντης πρὸς δούλους, ἀλλ' **ὡς φίλος πρὸς πιστοὺς φίλους.** Αἱ λέξεις αὗται δηλοῦν τὴν ὑψηλὴν τιμήν, τὴν ἄφατον εὐτυχίαν, τῆς ὁποίας θὰ ἀξιωθοῦν ἐκεῖνοι, τοὺς ὁποίους ἐρχόμενος ὁ Κύριος θὰ εὕρῃ ἀναμένοντας Αὐτόν. Θὰ ἦναι τοῦ λοιποῦ ἀσφαλεῖς, θὰ εὑρεθοῦν συμμέτοχοι εὐδαιμονίας καὶ δόξης οὐρανίου. Πᾶσά των ἀνάγκη θὰ πληρωθῇ· μάλιστα θὰ λάβωσι περισσότερα παρ' ὅ,τι ποτὲ ἤλπισαν ἢ ἐφαντάσθησαν νὰ λάβουν, καὶ ὅλα αὐτὰ θὰ τὰ λάβουν ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ Κυρίου των, ὅστις θὰ ἦναι πλέον ὁ ποιμήν των, ἡ μερίς των, τὸ φῶς των. Δὲν θέλει τοὺς καυματίζει πλέον ὁ ἥλιος, διότι ὁ Θεὸς θὰ ποιμαίνῃ αὐτοὺς καὶ θὰ τοὺς οδηγῇ εἰς ζώσας πηγὰς ὑδάτων, καὶ θελει σπογγίσει πᾶν δάκρυον ἀπὸ τῶν ὀφθαλμων των (Ἀποκάλ. ζ'. 17). «Ἰδού, ἵσταμαι εἰς τὴν θύραν καὶ κρούω», λέγει ὁ Σωτήρ· «ἐάν τις ἀκούσῃ τῆς φωνῆς μου καὶ ἀνοίξῃ, θέλω εἰσέλθει πρὸς αὐτὸν καὶ θέλω δειπνήσει μετ' αὐτοῦ καὶ αὐτὸς μετ' ἐμοῦ». Καὶ πάλιν λέγει: «Εἰς τὸν νικῶντα θέλω ἐπιτρέψει νὰ καθήσῃ μετ' ἐμοῦ ἐπὶ τοῦ θρόνου μου, καθὼς καὶ ἐγὼ ἐνίκησα καὶ ἐκάθησα μετὰ τοῦ Πατρός μου ἐπὶ τοῦ Θρόνου Αὐτοῦ» (Ἀποκάλ. γ'. 20,21).

Τοιαύτη εὐδαιμονία ἀναμένει ἐκείνους, οἵτινες πιστῶς προσμένουν τὴν ἔλευσιν τοῦ Κυρίου. Εἰς οἷον δήποτε καιρὸν καὶ ἂν ἔλθῃ δι' ἕνα ἕκαστον, «εἴτε ἐν τῇ δευτέρᾳ φυλακῇ ἢ ἐν τῇ τρίτῃ φυλακῇ τῆς νυκτός, καὶ εὕρῃ αὐτοὺς οὕτω, μακάριοι εἶναι οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι».

Εἰς οἵαν δήποτε περίοδον τοῦ κόσμου, εἰς οἵαν δήποτε ἡλικίαν καὶ στιγμὴν τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου, ὅπου δήποτε καὶ ὅπως δήποτε καὶ ἂν ἔλθῃ ὁ Κύριος, «μακαριοι εἶναι οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι». Εἴς τινας ἔρχεται πρωΐμως ἐν τῇ ζωῇ των, εἰς ἄλλους ἀργά· τινὲς ἴσως ἐγήρασαν ἐν τῇ πιστῇ ἀναμονῇ τῆς ὥρας ἐκείνης, ἄλλοι δὲ ἐσχάτως ἀφυπνισθέντες μόλις ἤρχισαν να Τον γνωρίζωσι καὶ νὰ Τον προσμένωσιν. Ἀδιάφορον. Ὅλοι, ὅσους ἐρχόμενος ὁ Κύριος εὕρῃ μὲ τὰς ὀσφύας των περιεζωσμένας καὶ τὰς λυχνίας των ἀναμμένας, θὰ ἦναι μακάριοι.

Εἰς τὴν προκειμένην του ὁμιλίαν ὁ Κύριος αλλάσσει ἐδῶ ἐπὶ μίαν στιγμὴν τὴν παραβολὴν καὶ φέρει ἄλλην. Παριστάνει ἄνθρωπον, τοῦ ὁποίου ἡ οἰκία διερρήχθη ὑπὸ κλεπτῶν ἐν καιρῷ νυκτός, καὶ ἐπιλέγει: «Ἐαν ὁ οἰκοδεσπότης ἐκεῖνος ἐγνώριζε κατὰ ποίαν ὥραν ἔρχεται ὁ κλέπτης, θὰ ἐγρηγόρει καὶ δὲν θὰ ἄφινε νὰ διατρυπηθῇ ἡ οἰκία του».... Διὰ τῆς μικρᾶς ταύτης παρεκβάσεως ἠθέλησε νὰ τονίσῃ ἔτι μᾶλλον τὸ σπουδαιότατον ἐκεῖνο μάθημα: «Γίνεσθε λοιπὸν ἕτοιμοι, διότι ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται εἰς ὥραν καθ' ἣν δὲν νομίζετε». Ὁ Κύριος τῆς οἰκίας δὲν εἰδοποιεῖ τοὺς ὑπηρέτας του κατὰ ποίαν ὥραν να τὸν προσμένουν· ὁ κλέπτης δὲν προειδοποιεῖ πότε θὰ εἰσχωρήσῃ εἰς τὴν οἰκίαν. Πρέπει ἐπομένως οἱ ὑπηρέται νὰ φυλάττωσιν ὅλην τὴν νύκτα, ἑωσοῦ ἐπιστρέψῃ ὁ Κύριος αὐτῶν, ὁ δὲ οἰκοδεσπότης νὰ ἀγρυπνῇ εἰς πᾶσαν ὥραν προλαμβάνων τοὺς κλέπτας. Τοῦτ' αὐτὸ πρέπει καὶ οἱ Χριστιανοὶ νὰ πράττουν, νὰ ζοῦν ἐν ἐπιφυλακῇ πνευματικῇ, γνωρίζοντες ὅτι ἀσφαλῶς θὰ ἔλθῃ ὁ Κύριος, ἂν καὶ δὲν γνωρίζουν τὴν

ὥραν τῆς ἐλεύσεώς του· «διότι ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται καθ' ἣν ὥραν δὲν νομίζουν». Ἡ μόνη λοιπὸν κατάλληλος στάσις τῶν ἀνθρώπων εἶναι ἡ τῶν προσμενόντων τὸν Κύριόν των. Δι' αὐτῆς μόνης δύνανται νὰ ἐξασφαλίσουν δι' ἑαυτοὺς μερίδα εἰς τὴν μακαριότητα—νὰ ἦναι ὄντως «δοῦλοι μακάριοι».

Ὁ Πέτρος ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν Διδάσκαλον, ἠρώτησεν Αὐτὸν ἂν ἡ παραβολὴ ἐλέχθη διὰ μόνους τοὺς μαθητάς Του, ἢ καὶ δι' ὅλους τοὺς ἐκεῖ ἀκροατάς. Ὁ δὲ Κύριος ἀπήντησεν ὅτι ἦτο δι' ὅλους—διὰ πάντα ἄνθρωπον, ὅστις ἔμελλε νὰ ἦναι «πιστὸς καὶ φρόνιμος οἰκονόμος», εἴτε μεταξὺ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μαθητῶν, εἴτε μή, εἴτε ἦτο ἐμπεπιστευμένος τὴν διαχείρισιν πολλῶν εἴτε ὀλίγων—ἑνὶ λόγῳ διὰ πάντα ἄνθρωπον, εἰς πάντα αἰῶνα, ἀνήκοντα εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν «πιστῶν δούλων» τοῦ Κυρίου. Ἐξ ἐναντίας ὁ ἀμελὴς καὶ μὴ πιστὸς ὑπηρέτης, ὁ λησμονῶν τὸν Κύριόν του καὶ τῆς ἐμπιστοσύνης Ἐκείνου καταχρώμενος, ὁ κατασπαταλῶν τὸν καιρόν του καὶ φθείρων τὰ τάλαντά του, οὐδόλως δὲ φροντίζων καὶ προετοιμαζόμενος διὰ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ Κυρίου του, θὰ ὑποστῇ τιμωρίαν δικαίαν καὶ παραδειγματικήν.

Πόσον λοιπὸν σοβαρά, πόσον τρομερὰ ἡ παραίνεσις ἐκείνη: «Γίνεσθε λοιπὸν ἕτοιμοι, διότι ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται εἰς ὥραν καθ' ἣν δὲν νομίζετε!» Ποῖοι δὲ πρέπει νὰ ἦναι ἕτοιμοι; Ὅλοι. Ὅλοι πρὸς τοὺς ὁποίους ἀπευθύνεται ἡ ἀγγελία αὕτη. Πᾶς ἄνθρωπος ὅστις ἤκουσε περὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ περὶ τῆς μεγάλης ἐκείνης ἡμέρας. Γίνεσθε ἕτοιμοι. Ἕτοιμοι δι' εὐλογίαν, ἥτις θὰ ἦναι ἀσφαλῶς ἡ μερίς σας, ἂν ἀκούσετε τῆς φωνῆς καὶ συμμορφωθῆτε πρὸς τὴν προτροπὴν καὶ εὑρεθῆτε ἐν ἐπιφυλακῇ. Δι' ἀφανισμὸν δὲ καὶ αἰωνίαν ἀπώλειαν, ἐὰν ἐκείνην τὴν ἡμέραν εὑρεθῆτε ἀνέτοιμοι—ἐὰν γνωρίζοντες τὴν ἀναμένουσαν ὑμᾶς τύχην, ἐξακολουθῆτε νὰ κατασπαταλᾶτε τὸ δῶρον τῆς ζωῆς — νὰ κωφεύητε πρὸς τὴν φωνὴν τοῦ Θεοῦ. Ἐν μιᾷ στιγμῇ, ἄνευ ἄλλης προειδοποιήσεως, ἠμπορεῖ νὰ ἔλθῃ ὁ Κύριος! Σκεφθῆτε λοιπόν, ἀναλογισθῆτε ποῦ βαδίζετε, λάβετε ὑπ' ὄψιν τὰς αἰωνίους συνεπείας τῆς παρούσης σας ζωῆς.

Εὐσπλαγχνίαν ὑπερτάτην καὶ ἔλεος μέγιστον ἔδειξεν ὁ Κύριος ἡμῶν πρὸς ἡμᾶς, προειδοποιήσας ἡμᾶς διὰ τῆς παραβολῆς ταύτης περὶ τῆς ἐλεύσεώς Του, καὶ ὑποδείξας πῶς πρέπει νὰ Τὸν ἀναμένωμεν, ἵνα ἤμεθα μακάριοι καθ' ὅλην τὴν αἰωνιότητα.

Ἂς μὴ ματαιοπονῶμεν, λοιπόν, ἀναλογιζόμενοι ἐπὶ πόσον ἠμελήσαμεν τῆς φωνῆς καὶ διαταγῆς ἐκείνης, ἢ πόσον ἔχει προχωρήσει ἡ νὺξ τῆς ἀναμονῆς τῆς ἐλεύσεως τοῦ Κυρίου. Αἱ τοιαῦται σκέψεις καὶ ὑπολογισμοὶ δὲν ὠφελοῦν. Ἀπὸ τῆς παρούσης στιγμῆς, ἂς σπεύσῃ ἕκαστος νὰ ταχθῇ ὡς πιστὸς ὑπηρέτης, ἀναμένων τὸν Κύριόν του μὲ τὴν ὀσφύν του περιεζωσμένην καὶ τὸν λύχνον του σταθερῶς καιόμενον, διότι καὶ ἀπὸ τοῦδε δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ εἰς αὐτὸν τὸ «Μακάριος ὁ δοῦλος ἐκεῖνος, ὃν ἐλθὼν ὁ Κύριος θὰ εὕρῃ γρηγοροῦντα». Ἀμήν.

Δημήτριος Διαούτσης

ΑΙ ΠΑΡΑΒΟΛΑΙ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ

Ὑπὸ Ριχάρδου Τρὲντς (Richard Trench)

(κατ' ἐπιτομὴν ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ)

(συνέχεια).

ΙΗ΄.

Ἡ παραβολὴ τοῦ ἄφρονος πλουσίου.

Λουκ. ιγ΄. 6—9.

Εἶναι παγκοίνως γνωστὸν πόσον ἀρέσκονται πολλοὶ ἄνθρωποι νὰ μεταδίδουν καὶ νὰ διηγῶνται τὰ δυστυχήματα καὶ τὰς συμφορὰς τῶν ἄλλων. Ἡ τάσις αὕτη προέρχεται ἀναμφιβόλως ἐκ τῆς ***χαιρεκακίας,*** ἥτις δυστυχῶς εἶναι ἔμφυτος εἰς τὴν ἁμαρτωλὴν ψυχήν.

Τοιοῦτό τι αἴσθημα βεβαίως ἐκίνησέ τινας τῶν ἀκροατῶν τοῦ Κυρίου ἡμῶν νὰ διηγηθοῦν εἰς Αὐτὸν μίαν νέαν ὠμότητα, τὴν ὁποίαν εἶχε διαπράξει ὁ Πόντιος Πιλάτος. Οἱ ἀκροαταὶ οὗτοι ἀνήγγειλαν πρὸς Αὐτὸν ***«περὶ τῶν Γαλιλαίων, τῶν ὁποίων τὸ αἷμα ὁ Πιλάτος ἔμιξε μὲ τὰς θυσίας αὐτῶν».***

Περὶ τοῦ ἀνοσιουργήματος τούτου οὐδεμίαν ἔχομεν ἄλλοθεν ἱστορικὴν πληροφορίαν (1). Ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι παράδοξον, διότι ἡ ὅλη Ρωμαϊκὴ κυριαρχία ἐν Παλαιστίνῃ ὑπῆρξεν, ὡς γνωστόν, τόσον αὐστηρὰ καὶ ὠμή, ὥστε ἐν τέλει ἐξηνάγκασε τοὺς Ἰουδαίους εἰς τὴν φανερὰν ἐπανάστασιν, ἥτις κατέληξεν εἰς τὴν ἐθνικήν των καταστροφὴν τοῦ ἔτους 70 μ. Χρ. Ἄλλως τε οὐδὲ περὶ τῆς σφαγῆς τῶν νηπίων τῆς Βηθλεὲμ ποιεῖται μνείαν τινὰ ἡ θύραθεν ἱστορία. Οἱ Γαλιλαῖοι ἦσαν πάντως οἱ μᾶλλον ἀντίθασσοι ἐξ ὅλου τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Παλαιστίνης καὶ εἶναι πολὺ πιθανὸν ὁ Πιλάτος νὰ διέπραξε κατ' αὐτῶν τὴν ὠμότητα ταύτην ἐν αὐτῷ τῷ Ναῷ, πρὸς παραδειγματισμὸν καὶ τρομοκράτησιν αὐτῶν (2).

Εἶναι φανερὸν ὅτι οἱ ἀναγγείλαντες εἰς τὸν Ἰησοῦν τὸ πάθημα τοῦτο τῶν Γαλιλαίων ἐθεώρησαν αὐτὸ ὡς ἔνδειξιν τῆς ἁμαρτωλότητος τῶν παθόντων καὶ

(1) Ἑρμηνευταί τινες συνταυτίζουσιν αὐτὸ μὲ γεγονός τι, ὅπερ ἀναφέρει ὁ Ἰώσηπος, καθ' ὃ ὁ Πιλάτος διεσκόρπισε καὶ ἐφόνευσε φανατικούς τινας Σαμαρείτας ἀντάρτας. Ἀλλ' ἐδῶ προφανῶς πρόκειται οὐχὶ περὶ ἀνταρτῶν, ἀλλὰ περὶ πολιτῶν ἐν τῇ εἰρηνικῇ ἐκτελέσει τῶν θρησκευτικῶν των καθηκόντων—οὐχὶ δὲ περὶ Σαμαρειτῶν (ἤτοι, αἱρετικῶν), ἀλλὰ περὶ εὐσεβῶν Ἰσραηλιτῶν προσφερόντων θυσίας ἐν τῷ Ναῷ.

(2) Ὁ Ἰώσηπος περιγράφει τοὺς Γαλιλαίους ὡς λαὸν γενναῖον καὶ ἐργατικόν. Ἐν τούτοις, οἱ λοιποὶ Ἰσραηλῖται τοὺς μετεχειρίζοντο μετά τινος περιφρονήσεως, ἀφ' ἑνὸς μὲν διότι τοὺς ἐθεώρουν ὡς μὴ ὄντας ἐκ καθαροῦ Ἰσραηλιτικοῦ αἵματος, ἀλλ' ὡς μιγάδας μετ' ἀλλοφύλων, διὸ καὶ ἡ χώρα των ὠνομάζετο «Γαλιλαία τῶν ἐθνῶν» (Ματθ. δ΄. 15, πρβλ. Α΄. Μακκ. α΄. 15: Γαλιλαία ἀλλοφύλων), ἀφ' ἑτέρου δὲ διότι αἱ θρησκευτικαί των δοξασίαι ἐθεωροῦντο ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων ζηλωτῶν ὡς μὴ ἐντελῶς ὀρθόδοξοι (Ἰωάν. ζ΄. 52, α΄. 46). Ἐλάλουν διάλεκτον ἰδιόρρυθμον καὶ παρεφθαρμένην (Ματθ. κς΄. 73, Πράξ. β΄. 7), ὥστε πολλάκις νὰ μὴ ἐννοῶνται εὐκόλως ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων.

τῆς κατ' αὐτὸν ὀργῆς τοῦ Θεοῦ, ἀφοῦ ἐσφάγησαν ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ Ναοῦ, ὅπου ὑπετίθετο ὅτι ὁ Ἰεχωβᾶ ἐπροστάτευε τοὺς λατρεύοντας Αὐτόν.

Ἀλλ' ὁ Κύριος ἡμῶν, διὰ τῆς ἀπαντήσεώς Αὐτοῦ, ἀντεπεξέρχεται κατὰ τῆς ἰδέας των ταύτης καὶ ἐλέγχει τὴν διεστραμμένην κρίσιν καὶ πεπωρωμένην συνείδησιν αὐτῶν: «***Νομίζετε ὅτι οἱ Γαλιλαῖοι οὗτοι ἦσαν ἁμαρτωλοὶ ὑπὲρ πάντας τοὺς Γαλιλαίους, διότι ἔπαθον τοιαῦτα;***» Δὲν ἀρνεῖται ὅτι ἦσαν ἁμαρτωλοί, δικαίως ὑποκείμενοι εἰς τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ· ἀμφισβητεῖ ὅμως ὅτι τὸ πάθημά των τοὺς ἐχαρακτήριζεν ὡς ἁμαρτωλοὺς ὑπὲρ πάντας τοὺς ἄλλους. Καὶ εὐθὺς καλεῖ τοὺς ἀκροατάς του νὰ στρέψουν τὴν προσοχήν των καὶ νὰ τὴν συγκεντρώσουν εἰς τὰς ἰδίας ἑαυτῶν ἁμαρτίας: «***Οὐχί, σᾶς λέγω· ἀλλ' ἐὰν δὲν μετανοῆτε, πάντες ὁμοίως θέλετε ἀπολεσθῆ*** (3).»

Ἐκ τῆς ἀπαντήσεως ταύτης τοῦ Κυρίου διδασκόμεθα ἀκριβῶς πῶς πρέπει νὰ ἐκλαμβάνωμεν τὰς συμφορὰς τῶν ἄλλων—***ὡς παραινέσεις καὶ προειδοποιήσεις πρὸς ἡμᾶς αὐτούς, ὅπως μετανοήσωμεν,*** ἐὰν θέλωμεν νὰ ἀποφύγωμεν παρομοίαν τύχην. Ἀντὶ νὰ ἐπιχαίρωμεν ἐπὶ ταῖς συμφοραῖς τῶν ἄλλων καὶ νὰ φερώμεθα ὡς ἐὰν ἤμεθα ἡμεῖς καλλίτεροι καὶ δικαιότεροι αὐτῶν καὶ συνεπῶς ἀπηλλαγμένοι παρομοίων συμφορῶν, ὀφείλομεν νὰ ἀναγνωρίζωμεν ὅτι δικαίως θὰ ἠδυνάμεθα καὶ ἡμεῖς νὰ πάθωμεν τὰ αὐτά. Ὅταν μάθωμεν νὰ διακρίνωμεν εἰς ἑαυτοὺς τὴν πικρὰν ρίζαν τῆς ἁμαρτίας, θὰ μάθωμεν νὰ ἀναγνωρίζωμεν ὅτι ἡ ρίζα αὕτη δύναται νὰ παραγάγῃ τοὺς αὐτοὺς θανασίμους καρποὺς ἐν ἡμῖν, τοὺς ὁποίους παράγει εἰς τοὺς ἄλλους περὶ ἡμᾶς ἀνθρώπους. Καὶ τότε οὐδεμίαν χαιρεκακίαν ἢ φαρισαϊκὴν δικαιοσύνην ἢ αὐστηρότητα θὰ αἰσθανθῶμεν ἐπὶ τῇ καταστροφῇ οἱουδήποτε συναμαρτωλοῦ. Θὰ διακρίνωμεν καὶ ἡμεῖς, ὅπως ὁ Κύριος ἡμῶν ἐν προκειμένῳ, ὅτι αἱ συμφοραὶ καὶ τὰ παθήματα τοῦ παρόντος κόσμου εἶναι ***ἀποτελέσματα γενικῶς τῆς ἁμαρτίας τοῦ ἀνθρωπίνου γένους***, ἀλλ' ὅτι ἑκάστη εἰδικὴ συμφορὰ δὲν εἶναι ἐξ ἀνάγκης ἀποτέλεσμα εἰδικῆς ἁμαρτίας ἢ ἐξαιρετικῆς ἁμαρτωλότητος τοῦ ἀνθρώπου, ἐφ' ὃν ἐπῆλθεν ἡ συμφορὰ ἐκείνη.

Ὁ Κύριος ἡμῶν, διὰ νὰ ἐντυπώσῃ ἔτι μᾶλλον τὴν μεγάλην ταύτην ἀλήθειαν εἰς τοὺς ἀκροατάς Του, φέρει ἕτερον παράδειγμα παρεμφερές: «***Ἢ ἐκεῖνοι οἱ δεκαοκτώ***, ***ἐπὶ τοὺς ὁποίους ἔπεσεν ὁ πύργος ἐν τῷ Σιλωὰμ καὶ ἐθανάτωσεν αὐτούς, νομίζετε ὅτι οὗτοι ἦσαν ἁμαρτωλοὶ ὑπὲρ πάντας τοὺς ἀνθρώπους τοὺς κατοικοῦντας ἐν Ἱερουσαλήμ; Οὐχί,*** σᾶς λέγω, ***ἀλλ' ἐὰν δὲν μετανοῆτε, πάντες ὁμοίως θέλετε ἀπολεσθῆ.***» Καὶ ἡ διπλῆ αὕτη προειδοποίησις ἐξεπληρώθη κατὰ γράμμα μετὰ 40 περίπου ἔτη, κατὰ τὴν πολιορκίαν καὶ καταστροφὴν τῆς Ἱερουσαλήμ. Διότι, ὅπως τῶν Γαλιλαίων ἐκείνων τὸ αἷμα ἐμίχθη μὲ τὰς θυσίας των ἐν τῷ ἱερῷ, οὕτως ἱστορεῖ ὁ Ἑβραῖος ἱστορικὸς Ἰώσηπος ὅτι κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας τῆς πολιορκίας, τὰ βέλη τῶν Ρωμαίων πολιορκη-

(3) Τὴν αὐτὴν μέθοδον πάντοτε μετεχειρίζετο ὁ Κύριος ἡμῶν εἰς τοὺς περιεργαζομένους τὰ τῶν ἄλλων καὶ λησμονοῦντας τὰ ἰδικά των. Λουκ. ιγ'. 23: «Ὀλίγοι ἆρά γε εἶναι οἱ σωζόμενοι; Ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτούς, Ἀγωνίζεσθε νὰ εἰσέλθητε διὰ τῆς στενῆς πύλης, διότι πολλοί......δὲν θέλουσι δυνηθῆ». Ἰωάν. κα'. 22: «Κύριε, οὗτος δὲ τί; Λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς, Ἐὰν αὐτὸν θέλω νὰ μένῃ ἕως οὗ ἔλθω, τί πρὸς σέ; σὺ ἀκολούθει μοι».

τῶν, οἵτινες εἶχον ἐκπορθήσει τὰ ἐξωτερικὰ ὀχυρώματα τῆς ἁγίας πόλεως, ἔφθανον μέχρι τοῦ Ναοῦ καὶ ἔπληττον τοὺς θυσιάζοντας ἐν τῷ ἱερῷ, ὥστε πράγματι τὸ αἷμα αὐτῶν ἐμίχθη μὲ τὰς θυσίας των. Ὅπως δὲ ὁ πύργος ἐν τῷ Σιλωὰμ κατεπλάκωσε τοὺς δεκαοκτὼ ἐκείνους, οὕτω κατὰ τὴν ἐκπόρθησιν τῆς Ἱερουσαλὴμ ὑπὸ τῶν στρατευμάτων τοῦ Τίτου, πολλοὶ κατεπλακώθησαν ὑπὸ τῶν τοίχων τοῦ Ναοῦ καὶ τῶν οἰκιῶν, ἃς οἱ Ρωμαῖοι ἐπυρπόλησαν καὶ ἀνέτρεψαν ζητοῦντες κεκρυμμένους θησαυρούς.

Αἱ δύο λοιπὸν αὗται συμφοραὶ χρησιμοποιοῦνται ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, ὅπως διδάξῃ τοὺς ἀκροατάς του ὅτι ὡς ἁμαρτωλοὶ πρέπει νὰ ἀναμένωσιν ἄφευκτον τιμωρίαν ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἐὰν μετανοήσωσιν, ὁ Θεὸς εἶναι οἰκτίρμων καὶ θέλει ἐλεήσει αὐτούς. Διὰ τοῦτο καὶ ἀναβάλλει τὴν τελικὴν καταστροφὴν τῶν ἁμαρτωλῶν ἵνα δώσῃ εἰς αὐτοὺς εὐκαιρίαν μετανοίας (4)

Ἡ διδασκαλία αὕτη τοῦ Ἰησοῦ ἐπισφραγίζεται διὰ τῆς παραβολῆς τῆς ἀκάρπου συκῆς, δι' ἧς παριστάνεται ὁ Κύριος ἡμῶν ὡς ὁ Μεσίτης ὑπὲρ τοῦ ἁμαρτωλοῦ παρὰ τῇ δικαιοσύνῃ τοῦ Θεοῦ, ἐπιτυγχάνων ὑπὲρ αὐτοῦ παράτασιν τῆς εὐκαιρίας πρὸς μετάνοιαν καὶ ἐπιστροφήν.

«***Εἶχέ τις συκῆν πεφυτευμένην ἐν τῷ ἀμπελῶνι αὐτοῦ***». Ὁ ἀμπελὼν ἐδῶ βεβαίως εἶναι ὁ κόσμος καὶ ὄχι ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ὡς εἰς τὴν παραβολὴν τῶν πονηρῶν γεωργῶν. Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ κόσμου ὁ λαὸς Ἰσραὴλ ἦτο πεφυτευμένος καὶ προωρισμένος πρὸς καρποφορίαν εἰς δόξαν τοῦ Θεοῦ (Δευτ. δ'. 6). Ἐν τούτοις, ἡ παραβολὴ αὕτη, ἥτις ἀνεφέρετο σαφῶς εἰς τὸν λαὸν Ἰσραήλ, ἔχει καὶ παγκόσμιον ἐφαρμογήν, καὶ δὴ εἰς τὸν πνευματικὸν Ἰσραήλ, τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰς ἕκαστον Χριστιανὸν ἀτομικῶς. Τοῦ αὐτοῦ εἰκονισμοῦ τοῦ δένδρου κάμνει χρῆσιν καὶ ὁ Βαπτιστὴς Ἰωάννης (Ματθ. γ'. 10).

Ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος καὶ τῆς συκῆς «***ἦλθε ζητῶν καρπὸν ἐν αὐτῇ καὶ δὲν εὗρε***». Πολὺ πρὸ τοῦ Ἰησοῦ οἱ προφῆται τοῦ Ἰσραὴλ εἶχον ἐλέγξει τὸν λαὸν αὐτῶν, διότι οὗτος, ἂν καὶ προωρισμένος νὰ φέρῃ πολὺν καρπὸν εἰς δόξαν τοῦ Θεοῦ, ἐξέπεσε τοῦ προορισμοῦ αὐτοῦ καὶ κατέστη ἄκαρπος (5)

Ἡ παρομοίωσις τῶν ἀνθρώπων πρὸς δένδρα, καὶ τῶν ἔργων αὐτῶν πρὸς καρπούς, συναντᾶται συχνάκις καθ' ὅλην τὴν Γραφήν. Ὁ καρπὸς εἶναι τὸ ὀργανικὸν προϊὸν τοῦ δένδρου, ἡ ἀπόδειξις τῆς ἐσωτερικῆς του ζωτικότητος· δὲν εἶναι προσθήκη τις ἐξωτερική, προσηρμοσμένη αὐθαιρέτως ἢ τεχνητῶς εἰς τὸ δένδρον (Ψαλμ. α'. 3, Ἱερεμ. ιζ'. 8, Ἰωάν. ιε'. 2, 4, 5, ζ'. 4). Ὁ εἰκονισμὸς οὗτος μᾶς διδάσκει σαφῶς τὴν ἀληθῆ σχέσιν μεταξὺ πίστεως καὶ ἔργων, ὡς λ. χ. ὅταν ὁ Κύριος ἡμῶν λέγῃ: «Διότι δὲν ὑπάρχει δένδρον καλόν, κάμνον καρπὸν σαπρόν, οὐδὲ δένδρον σαπρόν, τὸ ὁποῖον κάμνει καρπὸν καλόν» (Λουκ. ς'. 43). Εἰς τὴν Κ.

---

(4) Πρὸ τοῦ Κατακλυσμοῦ ὁ Θεὸς ὥρισεν 120 ἔτη ὡς τελευταίαν περίοδον ἀναμονῆς καὶ προσκλήσεως τῶν ἀνθρώπων εἰς μετάνοιαν καὶ ἐπιστροφὴν (Γενέσ. ς'. 6). Ὁ Ἀβραὰμ ἐμεσίτευσεν ὑπὲρ τῶν Σοδόμων (Γενεσ. ιη'. 24). Ἡ καταστροφὴ τῆς Ἱερουσαλὴμ ἀνεβλήθη ἐπὶ 40 ἔτη μετὰ τὴν ἀνάληψιν τοῦ Σωτῆρος. Καὶ ἡ δευτέρα παρουσία τοῦ Χριστοῦ ὡς Κριτοῦ τῆς οἰκουμένης ἀναβάλλεται διὰ τῆς μακροθυμίας τοῦ Θεοῦ (Β'. Πέτρ. γ'. 9).

(5) Ἡσα. ε'. 1—4. Ἱερεμ. ιε'. Ὡσηὲ ι'. 1—3.

Διαθήκην ὑπάρχουσι ***τριῶν εἰδῶν ἔργα***, ἅτινα χαρακτηρίζονται ἐκ τοῦ εἰκονισμοῦ τούτου τοῦ δένδρου καὶ τοῦ καρποῦ: Πρῶτον, ***ἔργα καλά***, ὅταν τὸ δένδρον, γενόμενον καλόν, φέρῃ καρποὺς καλοὺς (ἔργα Θεοῦ, Ἰωάν. Ϛ'. 28, καλὰ ἔργα Τίτ. β'. 7, ἀγαθὰ ἔργα Α'. Τιμόθ. β'. 10, ἔργα πίστεως Α'. Θεσσ. α'. 3). Δεύτερον, ***ἔργα νεκρά***, ἔχοντα μὲν ἐξωτερικὴν μορφὴν καλήν, ἀλλὰ μὴ προερχόμενα ἐκ τῆς ἐσωτερικῆς ζωῆς τοῦ ἀνανεωθέντος ἀνθρώπου (ἔργα νεκρὰ Ἑβρ. Θ'. 14, ἔργα νόμου Γαλάτ. β' 16)· εἶναι καρποὶ οὕτως εἰπεῖν ἐξωτερικῶς προστεθειμένοι εἰς ἕνα ξηρὸν κλάδον, ἐλεημοσύναι διδόμεναι χάριν κενοδοξίας, προσευχαὶ πρὸς τὸ θεαθῆναι, ἔργα ὁποῖα τὰ τῶν Φαρισαίων καὶ Γραμματέων. Τρίτον, ***ἔργα πονηρά***, καρποὶ σαπροὶ δένδρου σαπροῦ (Α'. Ἰωάν. γ'. 12, ἔργα τοῦ σκότους Ρωμ. ιγ'. 12, ἔργα τῆς σαρκὸς Γαλάτ. ε'. 19). Εἰς τὴν προκειμένην παραβολὴν ἡ συκῆ ἐλέγχεται ὡς μὴ φέρουσα ***καλὸν*** καρπόν· τῶν ἄλλων δύο εἰδῶν καρποὺς ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαὸς εἶχε φέρει ἐν ἀφθονίᾳ.

Ἐπὶ ***«τρία ἔτη»***, λέγει ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος, ἤρχετο ζητῶν καρπὸν τῆς συκῆς καὶ δὲν εὕρισκε. Τῶν «τριῶν ἐτῶν» τούτων πολλαὶ καὶ διάφοροι ἐδόθησαν ἑρμηνεῖαι. Ὁ Αὐγουστῖνος ἐννοεῖ αὐτὰ ὡς ἀλληγοροῦντα τὸν ***φυσικὸν*** νόμον, τὸν ***γραπτὸν*** Νόμον, καὶ τὸν νόμον τῆς ***χάριτος***. Ὁ Θεοφύλακτος λέγει: «Ὁ Χριστὸς ἦλθε τρὶς—διὰ τοῦ Μωϋσέως, διὰ τῶν προφητῶν καὶ τέλος, αὐτοπροσώπως». Ἄλλοι πάλιν ἑρμηνεύουσι τὰ «τρία ἔτη» ὡς σημαίνοντα τὴν παιδικὴν ἡλικίαν, τὴν ἀνδρικὴν ἡλικίαν καὶ τὸ γῆρας. Ἄλλοι, τὰ τρία ἔτη τῆς ἐπιγείου διακονίας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐὰν ὁ ἀναγνώστης αἰσθάνηται ἀπόλυτον τὴν ἀνάγκην νὰ δώσῃ εἰδικὴν ἑρμηνείαν εἰς τὰ τρία ταῦτα «ἔτη», δύναται νὰ ἐκλέξῃ ἐκ πλουσίας ποικιλίας ἑρμηνειῶν.

«Ἔκκοψον αὐτήν· διατί καὶ τὴν γῆν καταργεῖ;» (πρβλ. Ἠσα. ε' 5, 6, Ματθ. ζ'. 19, Λουκ. ιθ'. 41—44). Ὁ Μ. Βασίλειος προσφυῶς τονίζει εἰς τὴν παραβολὴν ταύτην τὴν ἀγάπην, ἥτις διαπνέει ἀκόμη καὶ τὰς ἀπειλὰς τοῦ Θεοῦ:

«Ἴδιον τῆς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας τὸ μὴ σιωπῇ τὰς κολάσεις προσάγειν, ἀλλὰ προκηρύσσειν, διὰ τῶν ἀπειλῶν προκαλουμένου εἰς μετάνοιαν τοὺς ἡμαρτηκότας» (Βασιλ. Ἑρμηνεία εἰς Ἡσαΐαν, ε'. 144). Πρὶν ἢ ἀρχίσῃ ἡ ἐκκοπή, ἡ ἀξίνη τίθεται εἰς τὴν ῥίζαν τοῦ δένδρου (Ματθ. γ'. 10), ὡς προειδοποίησις καὶ ἀπειλὴ τοῦ τί πρόκειται νὰ ἐπακολουθήσῃ, ἀλλὰ καὶ ἵνα, εἰ δυνατόν, ἀποσοβηθῇ ἡ ἐκτέλεσις τῆς ἀπειλῆς [6].

«Διατί καταργεῖ τὴν γῆν;» «Ἡ λέξις ***καταργεῖ*** σημαίνει «κάμνει, καθιστᾷ ἀργήν, ἄεργον, ἄκαρπον, στεῖραν» τὴν γῆν, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἵσταται. Ἡ ἄκαρπος συκῆ δὲν ***κατέχει*** ἁπλῶς ἔκτασιν γῆς χωρὶς νὰ ἀποδίδῃ καρπόν, ἀλλὰ καὶ ***παραβλάπτει*** τὴν ἔκτασιν ταύτην, ἀπομυζῶσα τὴν ἰκμάδα καὶ τροφὴν αὐτῆς, ἥτις ἦτο προωρισμένη διὰ καρποφόρον παραγωγήν, καὶ ῥίπτουσα σκιάν, ἥτις δὲν ἀφίνει ἄλλο τι φυτὸν νὰ βλαστήσῃ καὶ καρποφορήσῃ ἐκεῖ. Εἰκονίζεται οὕτως

(6) Χρυσόστομος, Ὁμιλία περὶ Μετανοίας, 7: «Ἀπειλεῖ τὴν τιμωρίαν, ἵνα φύγωμεν τὴν πεῖραν τῆς τιμωρίας· φοβεῖ τῷ λόγῳ, ἵνα μὴ κολάσῃ τῷ ἔργῳ». Κἄτι ἀνάλογον ἐκφράζεται καὶ ἐν τῇ Πρὸς Ἑβρ. Ϛ' 8: «Ὅταν ὅμως (ἡ γῆ) ἐκφύῃ ἀκάνθας καὶ τριβόλους, εἶναι ἀδόκιμος καὶ κατάρας ***ἐγγύς***», ὅπου προλέγεται ἡ κατάρα, ἥτις ὅμως εἰσέτι δὲν ἐπῆλθε.

ἡ Ἰουδαϊκὴ Ἐκκλησία, ἥτις ὄχι μόνον αὐτὴ δὲν ἔφερε καρποὺς δικαιοσύνης, ἀλλὰ καὶ παρέβλαπτε τὸ ἔδαφος, ἐφ' οὗ ἦτο πεφυτευμένη. Ἐξ αἰτίας αὐτῆς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ ἐβλασφημεῖτο μεταξὺ τῶν ἐθνῶν (Ρωμ. β'. 24). Διὰ τῆς ὑποκρισίας καὶ ἀλαζονείας αὐτῆς παρεκώλυε τὴν διάδοσιν τῆς θρησκείας τοῦ ἀληθοῦς Θεοῦ καὶ τὴν εἴσοδον τῶν ἐθνικῶν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ὅσους δὲ προσηλύτους ἔκαμνε, διέφθειρε καὶ ἐξηχρείωνε (Ματθ. κγ'. 13, 15). Οὕτω καὶ ἐν γένει ὁ ἁμαρτωλὸς ἄνθρωπος, ὡς ἄτομον, δὲν εἶναι ἁπλῶς ἄκαρπος καὶ στεῖρος ἐν ἑαυτῷ, ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦ πονηροῦ αὐτοῦ παραδείγματος καθίσταται πρόσκομμα καὶ σκάνδαλον εἰς τοὺς περὶ αὐτόν, οἵτινες θὰ ἠδύναντο νὰ εὕρωσι τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας.

Ὁ ἀμπελουργός, ὅστις παρακαλεῖ ὑπὲρ τῆς ἀκάρπου συκῆς τὸν ἰδιοκτήτην, καὶ ζητεῖ νὰ ἀποτρέψῃ τὴν ἐκκοπὴν αὐτῆς, λέγων: «***Κύριε, ἄφες αὐτὴν καὶ τοῦτο τὸ ἔτος***», εἶναι προφανῶς αὐτὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ Μεσίτης τῶν ἀνθρώπων (Ἰὼβ λγ'. 23, Ζαχαρ. α'. 12, Πρὸς Ἑβρ. ζ' 25). Ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ ὀργὴ Αὐτοῦ κατὰ τῆς ἁμαρτίας ἀπαιτεῖ τιμωρίαν. Ὁ Χριστὸς ἀναλαμβάνει νὰ ἐξιλεώσῃ τὴν Θείαν δικαιοσύνην, προσφέρων Ἑαυτὸν ἱλασμόν. Αὐτὸς ἦτο «τὸ Ἀρνίον τὸ ἐσφαγμένον ἀπὸ καταβολῆς κόσμου» (Ἀποκάλ. ιγ'. 8), «ἀμνὸς ἄμωμος καὶ ἄσπιλος, προωρισμένος πρὸ καταβολῆς κόσμου» (Α'. Πέτρ. α'. 20). Ἡ θυσία Αὐτοῦ, ἂν καὶ ἐπραγματοποιήθη ἐν καιρῷ («ἐφανερώθη ἐν τοῖς ἐσχάτοις καιροῖς διὰ σᾶς»), προαπεφασίσθη καὶ ἐγένετο ἀποδεκτὴ πρὸ πάντων τῶν αἰώνων (Ρωμ. ις'. 25, 26: «τὸ κήρυγμα τοῦ μυστηρίου, τοῦ σεσιωπημένου μὲν ἀπὸ χρόνων αἰωνίων, φανερωθέντος δὲ νῦν διὰ προφητικῶν γραφῶν κατ' ἐπιταγὴν τοῦ αἰωνίου Θεοῦ καὶ γνωρισθέντος εἰς πάντα τὰ ἔθνη»). Δυνάμει λοιπὸν τῆς θυσίας ταύτης, ὁ Ἱλαστὴς μεσιτεύει ὑπὲρ τῶν ἁμαρτωλῶν παρὰ τῇ Θείᾳ δικαιοσύνῃ, ζητῶν δι' αὐτοὺς παράτασιν τῆς εὐκαιρίας πρὸς μετάνοιαν καὶ ἐπιστροφήν.

Τινὲς τῶν Πατέρων διεῖδον ἐδῶ εἰκονισμὸν ὡσαύτως τοῦ μεσιτικοῦ ἔργου, ὅπερ ἡ Ἐκκλησία, διὰ τῶν ἀληθῶν αὐτῆς τέκνων, διαρκῶς ἐνεργεῖ ὑπὲρ τῶν ἀσθενῶν αὐτῆς μελῶν καὶ ὑπὲρ τοῦ ἁμαρτωλοῦ κόσμου ἐν γένει (7). Μοὶ φαίνεται ὅμως ἁπλούστερον καὶ φυσικώτερον νὰ ἐννοήσωμεν ἐδῶ, ὡς κάμνει ὁ Θεοφύλακτος καὶ ἄλλοι Πατέρες, τὸν ***ἕνα ἐκεῖνον Μεσίτην*** μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἐκ τῆς μεσιτείας τοῦ ὁποίου πᾶσα ἄλλη μεσιτεία ἐξαρτᾶται. Ἐξ ἄλλου δὲ εἶναι φανερόν, ὅτι ἐνταῦθα μόνον ὁ Χριστὸς ἐννοεῖται, διότι ὁ ἀμπελουργός, ὅστις μεσιτεύει ὑπὲρ τῆς συκῆς, εἶναι καὶ ὁ λαβὼν τὴν ἐντολὴν νὰ τὴν ἐκκόψῃ. Πᾶσα δὲ ἡ κρίσις ἐδόθη ὑπὸ τοῦ Πατρὸς εἰς τὸν Υἱὸν (Ἰωάν. ε'. 22).

«***Ἕως οὗ σκάψω περὶ αὐτὴν καὶ βάλω κοπρίαν***». Τοῦτο ὁ Θεοφύλακτος ἑρμηνεύει ὡς ἑξῆς: «Ἂν καὶ οἱ Ἰουδαῖοι δὲν ὠφελήθησαν ἐκ τοῦ Νόμου καὶ τῶν Προφητῶν, οὐδὲ ἀπέδωκαν καρπὸν μετανοίας, ἀλλ' ἐγὼ θέλω ποτίσει αὐτοὺς διὰ τῆς διδασκαλίας καὶ τοῦ πάθους μου· ἴσως κάμωσι καρποὺς ὑπακοῆς». Καὶ ἀναμφιβόλως τὰ ὅσα προτείνει ὁ ἀμπελουργὸς εἰκονίζουσι τὰ πλουσιώτερα ἐκεῖνα μέσα τῆς χάριτος, ἅτινα παρέχει ἡ Νέα Οἰκονομία— τὴν πλουσιωτέραν ἐκχυ-

(7) Γενέσ. ιη'. 23–33, Ἐξόδ. λβ'. 11, Ἰὼβ μβ'. 8, Α'. Σαμ. ιβ'. 19, 23, Β'. Βασ. ιθ'. 24, Ἱερεμ. ιε'. 1, Α'. Τιμόθ. β'. 1–4, Ἰακὼβ. ε'. 14–18, Α'. Ἰωάν. ε'. 16.

σιν τοῦ Πνεύματος, ἥτις ἦτο τὸ ἐπακολούθημα τοῦ πάθους, τῆς ἀναστάσεως καὶ τῆς ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν.

Εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν ἐθνῶν καὶ τῶν ἐκκλησιῶν παρατηροῦμεν πολλάκις κρισίμους στιγμάς, ἐκ τῶν ὁποίων ἐξαρτᾶται τὸ μέλλον αὐτῶν — ἐπισκέψεις καὶ προειδοποιήσεις τοῦ ἐλεήμονος Θεοῦ, ὅστις δὲν θέλει τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ. Εἰς τὸν κόσμον πρὸ τοῦ Κατακλυσμοῦ ὁ Θεὸς ἔστειλε τὸν Νῶε, «κήρυκα δικαιοσύνης». Πρὸ ὅλων τῶν μεγάλων καταστροφῶν τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ ἔθνους, οἱ προφῆται ἐκήρυξαν ἐντόνως, καλοῦντες τὸν λαὸν εἰς μετάνοιαν. Πρὸ τῆς τελικῆς καὶ μεγάλης καταστροφῆς τῆς Ἱερουσαλὴμ ὑπὸ τῶν Ρωμαίων, ἐπεσκέφθη τὸν λαὸν Ἰσραὴλ αὐτὸς ὁ ἐπηγγελμένος Μεσσίας, κηρύττων καὶ διδάσκων τὰ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ (Λουκ. ιθ′ 42).

«Καὶ ἐὰν μὲν κάμῃ καρπόν, καλῶς· εἰ δὲ μή, θέλεις ἐκκόψει αὐτὴν μετὰ ταῦτα». Ὁ Κύριος δὲν προλέγει ὅτι ἡ συκῆ, ὁ λαὸς Ἰσραήλ, θὰ παραμείνῃ ἄκαρπος· ὑποδεικνύει καὶ τὸ ἐνδεχόμενον τῆς καρποφορίας. Δυστυχῶς ὁ Ἰσραὴλ δὲν ἐπωφελήθη τῆς ἐπισκέψεως τοῦ πράου Ἰησοῦ, καὶ μετ' ὀλίγα ἔτη ἡ καταστροφὴ ἐπῆλθεν ἐπ' αὐτὸν ραγδαία καὶ τρομακτική.

Ὅπως εἰς τὰ ἔθνη, οὕτω καὶ εἰς ἕκαστον ἄνθρωπον, «νεκρὸν ἐν τοῖς παραπτώμασι καὶ ταῖς ἁμαρτίαις», παρουσιάζεται ἡ αὐτὴ κρίσιμος ἐποχή, καθ' ἣν ἡ μὲν Θεία ὀργὴ δικαίως ἀπαιτεῖ τὴν τιμωρίαν αὐτοῦ, ἡ δὲ Θεία χάρις παρέχει εἰς αὐτὸν μίαν τελευταίαν εὐκαιρίαν πρὸς μετάνοιαν καὶ καρποφορίαν εἰς δικαιοσύνην. Ἡ θύρα τοῦ ἐλέους παραμένει ἀνοικτὴ εἰς πάντας, ἐὰν δὲ δι' οἱονδήποτε ἁμαρτωλὸν κλεισθῇ, τοῦτο θὰ προέλθῃ ἐκ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἀπιστίας καὶ σκληροκαρδίας, καθιστώσης ἀναπόφευκτον τὴν καταδίκην καὶ ἐκκοπὴν αὐτοῦ.

Η ΜΕΓΑΛΗ ΑΞΙΑ ΤΗΣ ΕΝ ΧΡΙΣΤΩι ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

ΔΙΑΛΕΞΙΣ ΠΕΡΙ ΣΑΒΒΑΤΙΣΤΩΝ

> «Ἐν τῇ ἐλευθερίᾳ λοιπόν, μὲ τὴν ὁποίαν ἠλευθέρωσεν ἡμᾶς ὁ Χριστός, μένετε σταθεροί, καὶ μὴ ὑποβληθῆτε πάλιν εἰς ζυγὸν δουλείας» (Γαλάτ. ε′ 1).

Τῇ ἐπιμόνῳ προτροπῇ κυρίου τινος ἀναλαμβάνω νὰ ὁμιλήσω πρὸς ὑμᾶς ἐπὶ τοῦ σπουδαιοτάτου τούτου θέματος τῆς ἐκ μέρους ἡμῶν διατηρήσεως ἢ μᾶλλον διακρατήσεως τῆς ἐν Χριστῷ ἐλευθερίας. Τοῦ ζητήματος τούτου ἡ σοβαρότης δύναται νὰ κριθῇ ἐκ τῆς παρατηρήσεως ὅτι ὁλόκληρος ἡ πρὸς Γαλάτας ἐπιστολὴ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, μέγα μέρος τῆς πρὸς Κολοσσαεῖς, καὶ τὸ πλεῖστον τῆς πρὸς Ἑβραίους ἐγράφησαν ἐξ ἀφορμῆς αὐτοῦ, πολλὰ δὲ μέρη ἄλλων ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ ἐπιστολῶν ἀναφέρονται εἰς αὐτό. Τοῦτο σημαίνει ὅτι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ζητεῖ νὰ καταστήσῃ προσεκτικοὺς τοὺς Χριστιανοὺς ὅλων τῶν αἰώνων ἀπὸ τοῦ μεγάλου κινδύνου τοῦ νὰ χάσωσι τὴν ἐλευθερίαν τὴν ἐν Χριστῷ.

Τίς ἆρά γε εἶναι ἡ ἐλευθερία, τὴν ὁποίαν ἐννοεῖ ἐνταῦθα ὁ Ἀπόστολος Παῦλος;

Ἐκ τῆς συνεχείας τοῦ λόγου βλέπομεν ὅτι εἶναι ἡ ἀπελευθέρωσις τοῦ εἰς Χριστὸν πιστεύσαντος ἀπὸ τὸν ἐπαχθῆ ζυγὸν τῶν τύπων καὶ τῶν τελετῶν καὶ συνηθειῶν τῆς Ἰουδαϊκῆς Οἰκονομίας. Ναί, ὁ εἰς Χριστὸν πιστεύσας εἶναι ἐλεύθερος ἀπὸ πάντων τούτων· διότι διδάσκεται νὰ λατρεύῃ τὸν Θεὸν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ· ἀλλ' ὅμως, ὡς μᾶς πληροφοροῦσιν αἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων καὶ αἱ ἐπιστολαὶ τοῦ Παύλου, πολλοὶ ψευδοδιδάσκαλοι περιήρχοντο τὰς ἐκκλησίας, ζητοῦντες νὰ καταπείσωσι τοὺς ἐξ ἐθνῶν ἐπιστραφέντας ὅτι μὲ ὅλην τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν των δὲν ἦσαν τέλειοι Χριστιανοί, ἐὰν δὲν συνεμορφοῦντο μὲ τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου, ἰδίως ὡς πρὸς τὴν περιτομήν, τὸ Σάββατον, καὶ τὴν διάκρισιν ἐπιτρεπομένων καὶ μὴ ἐπιτρεπομένων φαγητῶν. Πολλοὶ ἀληθῶς παρεσύρθησαν ὑπὸ τῶν ψευδοδιδασκάλων τούτων, διότι ἔχοντες τρυφερὰν τὴν συνείδησιν, ἀδύνατοι δὲ ὄντες κατὰ τὴν πίστιν συνεμορφώθησαν πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις αὐτῶν, ἐκ φόβου μήπως εὑρεθῶσιν ἐλλιπεῖς ὡς πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ. Ἀλλὰ τὸ διάβημά των εἶχε πολὺ σοβαρώτερον χαρακτῆρα παρ' ὅσον αὐτοὶ ὑπέθετον· ἦτο διακύβευσις τῆς ἐν Χριστῷ ἐλευθερίας των, ἦτο ἐπάνοδος εἰς ζυγὸν δουλείας, ἥτις εἶναι ἀσυμβίβαστος πρὸς τὴν δόξαν καὶ τὰ προνόμια τῆς ἐν Χριστῷ ἐλευθερίας.

Τὴν ἐλευθερίαν ταύτην ὀνομάζομεν «ἐν Χριστῷ», διότι ὁ Χριστὸς ἐξησφάλισεν αὐτὴν διὰ τῆς θυσίας Αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ καὶ παρέχει αὐτὴν εἰς πάντα τὸν εἰς Αὐτὸν πιστεύοντα, καὶ διότι διατηρεῖται μόνον δυνάμει τῆς μετὰ τοῦ Χριστοῦ ἑνώσεως τοῦ πιστοῦ. Εἶναι ἡ ἐλευθερία μὲ τὴν ὁποίαν ***«ὁ Χριστὸς*** ἠλευθέρωσεν ἡμᾶς». Ὥστε ἡ ἐπιβολὴ τῶν Ἰουδαϊκῶν διατάξεων εἰς τοὺς Χριστιανοὺς ἦτο πράγματι ἀπόπειρα κατὰ τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ ἔργου Αὐτοῦ. Ἀληθῶς ὅλοι οἱ ἀγῶνες τοῦ Πονηροῦ διευθύνονται κυρίως κατὰ τοῦ προσώπου τοῦ Χριστοῦ· ἀρκεῖ εἰς αὐτὸν νὰ κατορθώσῃ νὰ πείσῃ τὸν ἅπαξ πιστεύσαντα ὅτι κάτι τοῦ λείπει διὰ νὰ εἶναι πλήρης Χριστιανός, καὶ ἔκαμε τὸ ἔργον του. Οὕτω λοιπὸν προσεπάθησεν ὁ Πονηρὸς ἀνέκαθεν καὶ μέχρι σήμερον, ἄλλοτε μὲν νὰ ἀρνηθῇ ἢ τοὐλάχιστον νὰ ὑποβιβάσῃ τὴν θεότητα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἄλλοτε δὲ νὰ παρουσιάσῃ ἄλλα πράγματα ἢ καὶ πρόσωπα ὡς ἀναγκαῖα νὰ βοηθήσωσιν ἢ νὰ συμπληρώσωσι τὸ ἔργον Του, ἄλλοτε δὲ συνδυάζει καὶ τὰς δύο ἐφόδους.

Ὡς ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Παύλου, οὕτω καὶ σήμερον ὑπάρχουσιν οἱ περιερχόμενοι τὰς ἐκκλησίας, μὴ φιλοτιμούμενοι νὰ κηρύξωσιν ὅπου δὲν κηρύττεται ὁ Χριστὸς (Ρωμ. ιε΄ 20), ἀλλὰ ζητοῦντες ἐπιμόνως νὰ καταπείσωσι τοὺς ἤδη πιστεύσαντας ὅτι, ἐὰν δὲν βαπτισθῶσιν ἐκ νέου, ἢ ἐὰν δὲν φυλάττωσι τὸ Ἰουδαϊκὸν Σάββατον, δὲν εἶναι τέλειοι Χριστιανοί. Δὲν βλέπω κατὰ τί διαφέρουσιν οὗτοι τῶν ἐπὶ τοῦ Παύλου Ἰουδαϊζόντων, καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι, ἂν ἔγραφε σήμερον ἐπιστολὴν πρὸς τὰς ἐκκλησίας ὁ ἀπόστολος Παῦλος, δὲν θὰ ἔγραφεν ἄλλα ἢ ὅσα ἤδη ἔγραψεν: «Ἡμέρας παρατηρεῖτε καὶ μῆνας καὶ καιροὺς καὶ ἐνιαυτούς· φοβοῦμαι διὰ σᾶς, μήπως ματαίως ἐκοπίασα εἰς ἐσᾶς» (Γαλ. δ΄. 10, 11). — «Ἐὰν περιτέμνησθε, ὁ Χριστὸς δὲν θέλει σᾶς ὠφελήσῃ οὐδέν... Ἀπεχωρίσθητε ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ, ὅσοι δικαιώνεσθε διὰ τοῦ νόμου· ἐξεπέσατε ἀπὸ τῆς χάριτος» (αὐτ. ε΄. 2, 4). Διὰ τί ἡ τόση αὐστηρότης; Διότι εὐθὺς ὡς ἡ ψυχὴ ἀποβλέψῃ εἴς τι ἄλλο πρὸς πνευματικὴν ἐνίσχυσιν ἢ τελειοποίσιν ἢ παρηγορίαν, ἔπαυσε πράγματι καὶ κατὰ βάθος πι-

στεύουσα εἰς τὴν ἄπειρον ἀξίαν, τὴν ἀπόλυτον δύναμιν, καὶ τὸ τελείως ἐπαρκὲς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἴσως τινὲς ἐξ ὑμῶν ἐπιθυμοῦσι νὰ ἔχωσι σαφῆ τινα πληροφορίαν καὶ ἔλεγχον τῶν ἰδεῶν τούτων. Τοῦτο θὰ προσπαθήσω νὰ πράξω μετὰ πάσης τῆς δυνατῆς συντομίας, ὄχι διὰ νὰ δώσω ἀφορμὴν εἰς φιλονεικίας, αἵτινες οὐδένα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὠφελοῦσιν, ἀλλὰ διὰ νὰ βοηθήσω τινά, ὅστις τυχὸν εὑρίσκεται ἐν ἀμφιβολίᾳ, ὥστε νὰ μὴ δεχθῇ νὰ θυσιάσῃ τὴν ἐλευθερίαν, τὴν ὁποίαν μᾶς ἐχάρισεν ὁ Χριστός. Θὰ ἀρχίσω δὲ τὴν ἐξέτασιν οὐχὶ ἐξ ἐκείνων, τὰ ὁποῖα αὐτοὶ συνήθως παρουσιάζουσι κατὰ πρῶτον εἰς τὸν ἀκροατήν, ἤτοι τὰς ἀξιώσεις των ὑπὲρ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ Σαββάτου, τὰς χρονολογικὰς ἐρεύνας σχετικῶς πρὸς τὴν Δευτέραν Παρουσίαν, κτλ., ἀλλὰ θὰ ἐξετάσω βαθύτερον τὰς ἀρχάς των.

Α΄. Τί δοξάζουσι περὶ Θεοῦ; Ἐὰν ἐρωτήσητε αὐτοὺς περὶ τούτου, θὰ σᾶς εἴπωσιν ὅτι πιστεύουσιν ὅ,τι καὶ οἱ λοιποὶ Χριστιανοί· ἀλλ' ἐὰν εἰσέλθητε εἰς τὰς λεπτομερείας, θὰ ἴδητε ὅτι ἡ ἰδική των ἀντίληψις περὶ Θεοῦ εἶναι πολὺ διάφορος· διότι πιστεύουσιν εἰς ἕνα Θεόν, τὸν Πατέρα, ὅστις εἶναι πανταχοῦ παρὼν διὰ μέσου ἀντιπροσώπου, ὅστις εἶναι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, καὶ πιστεύουσιν εἰς ἕνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν. Τί σημαίνουσι ταῦτα, θὰ ἐννοήσητε ἀμέσως. Πρό τινος εἶχον συνομιλίαν μετά τινος ἐξ αὐτῶν, τὸν ὁποῖον ἠρώτησα τί φρονεῖ περὶ τῆς Ἁγ. Τριάδος. Φρονῶ, μοὶ εἶπεν, ὅπως ὅλοι οἱ Χριστιανοί· πιστεύω Πατέρα, Υἱόν, καὶ Ἅγιον Πνεῦμα. Τὸν ἐρωτῶ: Ἕνα Θεόν; Ὄχι ἀκριβῶς, λέγει· εἶναι δύο ὄντα: ὁ Πατήρ, καὶ ὁ Υἱός. Τὸ δὲ Ἅγιον Πνεῦμα; ἐρωτῶ. Τὸ Ἅγιον Πνεῦμα λέγει, εἶναι τὸ ἴδιον πνεῦμα καὶ εἰς τὸν Πατέρα καὶ εἰς τὸν Υἱόν. Ὥστε τὸ Ἅγιον Πνεῦμα δὲν ὑπάρχει ὡς πρόσωπον· καὶ πιστεύοντες εἰς δύο ὄντα, πιστεύετε εἰς δύο Θεούς, τῷ λέγω. Μάλιστα, λέγει· δὲν λέγει ἡ Γραφή, ***Ποιήσωμεν*** ἄνθρωπον...; Ναί, λέγω, ἀλλ' ἡ Γραφὴ λέγει καὶ ὅτι, Δὲν ὑπάρχει εἰμὴ εἷς μόνον Θεός. Ἐγώ, λέγει, ποτὲ δὲν ἠδυνήθην νὰ ἐννοήσω τὴν διδασκαλίαν περὶ τῆς Τριάδος, καθὼς σεῖς τὴν ἐκθέτετε. Καὶ ἐγώ, τῷ λέγω, δὲν ἐννοῶ, ἀλλ' οὔτε ἔχω τὴν ἀξίωσιν νὰ ἐννοήσῃ, διότι ὁ Θεός εἶναι ἄπειρος καὶ συνεπῶς ἀκατάληπτος· ἐὰν ἠδυνάμην νὰ ἐννοήσω Αὐτόν, θὰ ἤμην ἴσος μὲ Αὐτόν, ἢ καὶ ἀνώτερός Του. Τί σημαίνει, λέγει, ἂν σεῖς φρονῆτε ἄλλως περὶ Τριάδος, καὶ ἐγὼ ἄλλως; ἐγὼ τὸν Χριστὸν κηρύττω, ὅπως καὶ σεῖς. Δὲν πρόκειται, τῷ λέγω, περὶ ὀνόματος, ἀλλὰ περὶ προσώπου· διότι ἄλλος εἶναι ὁ ἰδικός σας Χριστός, καὶ ἄλλος ὁ ἰδικός μου· καὶ ἐὰν ὁ εἷς εἶναι ἀληθινός, ὁ ἄλλος θὰ εἶναι ψευδής. Παράδοξος ἀληθῶς ἡ διδασκαλία αὕτη τῆς πίστεως εἰς δύο θεῖα ὄντα. Τὸ μικρὸ ἐκεῖνο παιδάκι ἐσκέπτετο λογικώτερον, τὸ ὁποῖον ἐρωτηθὲν πόσοι Θεοὶ ὑπάρχουσιν, ἀπεκρίθη: «Εἷς μόνον», καὶ ὅτε ἐζητήθη ὁ λόγος διὰ τί εἷς μόνον; ἀπεκρίθη: «Διότι ὁ Θεὸς εἶναι τόσον μεγάλος, ὥστε δὲν μένει τόπος δι' ἄλλον».

Ὅτε πρὸ καιροῦ ἤλεγξα ἄλλον τινὰ τῶν ἐχόντων ὁμοίας ἰδέας περὶ Θεοῦ, καὶ ὅστις ἠρνεῖτο ὅτι ὁ Υἱὸς εἶναι ἄναρχος ὡς καὶ ὁ Πατήρ, λέγων εἰς αὐτὸν ὅτι κάμνει τὸν Υἱόν κτίσμα, «Ὄχι», μοὶ εἶπεν· «ὑπόθες ὅτι ἐγὼ εἶμαι παπουτσῆς καὶ ὅτι ἔχω υἱόν· τὰ παπούτσια τὰ ὁποῖα κατασκευάζω εἶναι κτίσματά μου, ἀλλὰ ὁ υἱός μου εἶναι ἄνθρωπος ὅπως ἐγώ· οὕτω καὶ ὁ Υἱὸς εἶναι Θεός, ἐπειδὴ ὁ πατὴρ

του εἶναι Θεός.—Τοιαύτη λοιπόν, τῷ λέγω, νομίζεις εἶναι ἡ σχέσις μεταξὺ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ, ὡς ἡ μεταξὺ ἀνθρωπίνου πατρὸς καὶ ἀνθρωπίνου υἱοῦ; Τότε θὰ σὲ παρακαλέσω νὰ μοὶ ἀποκριθῇς εἰς δύο ἐρωτήσεις: πρῶτον, Πόσος καιρὸς παρῆλθε καθ' ὃν ὁ Πατὴρ (ἢ μᾶλλον ὁ Θεός, διότι κατὰ τὴν ἰδέαν σου δὲν ἦτο ἐξ ἀρχῆς πατὴρ) ἦτο μόνος, πρὶν ἢ ἀποκτήσῃ τὸν Υἱόν; Λέγει, δὲν ἐξεύρω. Νά σοι τὸ εἴπω, λέγω, ἐγώ: παρῆλθεν ὁλόκληρος αἰωνιότης· διότι ὁ Θεὸς εἶναι χωρὶς ἀρχήν. Ὁλόκληρον λοιπὸν αἰωνιότητα ὁ Θεὸς ἦτο μόνος· τί τῷ συνέβη ἄρά γε μετὰ πάροδον αἰωνιότητος νὰ ἀποφασίσῃ νὰ ἀποκτήσῃ υἱόν; Δὲν βλέπεις ὅτι κάμνεις τὸν Θεὸν μεταβλητόν; καὶ τί εἴδους Θεὸς εἶναι ὁ Υἱός, ἀφ' οὗ ἐπὶ ὁλόκληρον αἰωνιότητα δὲν ὑπῆρχε; Τί ἄλλο εἶναι τότε εἰμὴ κτίσμα, ἢ κατ' ὄνομα θεός, καὶ οὐχὶ ἀληθῶς; ἕνας δευτερεύων θεός, κατώτερος καὶ νεώτερος; —Δεύτερον, Διὰ τί νὰ ἔχῃ ἕνα υἱὸν ὁ Θεός; ὁ παπουτσῆς δύναται νὰ ἔχῃ δέκα!» Ναί, ἀγαπητοί, ὅλαι αἱ τοιαῦται ἰδέαι περὶ Θεοῦ εἶναι βλάσφημοι, ὅσον εἶναι καὶ παράλογοι, καὶ τοιοῦτος Θεὸς δὲν ὑπάρχει. Ὁ τοιαῦτα φρονῶν πιστεύει εἰς Θεόν, τὸν ὁποῖον ὁ ἴδιος διὰ τῆς φαντασίας του ἔπλασε, καὶ ὁ ὁποῖος οὔτε αὐτὸν οὔτε ἄλλον τινὰ δύναται νὰ βοηθήσῃ. Ὁ Θεὸς εἶναι εἷς καὶ μόνος, καὶ εἶναι ὅπως καὶ ἀπεκαλύφθη, Πατήρ, Υἱός, καὶ Ἅγιον Πνεῦμα· οὐχὶ τρεῖς θεοί, ὁ εἷς κατώτερος τοῦ ἄλλου, ἀλλὰ τρεῖς ὑποστάσεις ἐν τῇ μιᾷ θεότητι. Νὰ κατανοήσωμεν τὸ πρᾶγμα φυσικῶς εἶναι ἀδύνατον, ἀλλὰ δεχόμεθα εὐλαβῶς καὶ εὐγνωμόνως ὅ,τι μᾶς ἀπεκαλύφθη, ἀναγνωρίζοντες τὸ ἀτελὲς καὶ πεπερασμένον τῶν διανοητικῶν ἡμῶν δυνάμεων.

Ὅτι ὁ Υἱὸς εἶναι τέλειος Θεός, συνάναρχος καὶ συναΐδιος τῷ Πατρί, φαίνεται ἐκ τῆς γενικῆς γλώσσης, τὴν ὁποίαν μεταχειρίζεται περὶ αὐτοῦ ἡ Ἁγία Γραφή. Οὔτε καιρὸς ὑπάρχει, οὔτε ἀνάγκη εἶναι νὰ ἀπαριθμήσω ὅλα τὰ πολυάριθμα χωρία τῶν Γραφῶν, τὰ ὁποῖα σαφέστατα μαρτυροῦσι τὴν ἀληθινὴν θεότητα τοῦ Υἱοῦ. Ὀλίγα μόνον θὰ ἀναφέρω ὡς παραδείγματα.

Ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ ὁ Ψαλμῳδὸς λέγει (με'. 6) «Ὁ θρόνος σου, ὦ Θεέ, εἶναι εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος», τοῦτο δὲ ὁ θεόπνευστος συγγραφεὺς τῆς πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῆς ἀποδίδει εἰς τὸν Υἱὸν (Ἑβρ. α'. 8).

Ὁλόκληρος ὁ Ψαλμὸς ρβ'. ἀποτείνεται πρὸς τὸν Ἰεχωβᾶ· ἐξ αὐτοῦ τὰ ἐδάφια 25—27 ρητῶς ἀναφέρονται εἰς τὸν Υἱὸν (Ἑβρ. α'. 10—12)· ποία γλῶσσα ἠδύνατο νὰ παραστήσῃ καλλίτερον ὅτι ὁ Υἱὸς εἶναι αἰώνιος καὶ ἀμετάβλητος;

Ἐν τῷ Ἡσαΐᾳ ὁ Ὕψιστος Θεός, ὁ Ἰεχωβᾶ, ὁμιλεῖ περὶ ἑαυτοῦ ἀκριβῶς ὡς ὁμιλεῖ ὁ Υἱὸς περὶ ἑαυτοῦ ἐν τῇ Ἀποκαλύψει: «Ἐγώ εἰμι ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος» (Ἡσ. μδ'. 6, καὶ μα'. 4, μη'. 12. Ἀποκαλ. α'. 17, β'. 8, κα. 6 καὶ α'. 8, κβ'. 12).

Ἐν τῷ Ζαχαρίᾳ ὁ Ἰεχωβᾶ εἶναι ὁ πωληθεὶς ἀντὶ τριάκοντα ἀργυρίων (ια' 13, πρβλ. Ματθ. κζ'. 7,9,10), ὁ Ἰεχωβᾶ εἶναι ὁ κεντηθεὶς διὰ τῆς λόγχης (ιβ'. 10, πρβλ. Ἰω. ιθ'. 37)· ὁ Ἰεχωβᾶ εἶναι ὁ πάλιν ἐρχόμενος (ιδ'. 1 ἑξ., πρβλ. Ἀποκ. α'. 8).

Ἐν Ἡσαΐᾳ ὁ Χριστὸς καλεῖται Ἐμμανουήλ, ὅ ἐστιν, ὁ Θεὸς μεθ' ἡμῶν—ὁ εἷς καὶ μόνος Θεός (ζ'. 14, Ματθ. α'. 2,3). Ἐπίσης καλεῖται Θεὸς ἰσχυρός, αἰώνιος Πατὴρ ἢ τῆς αἰωνιότητος Πατήρ, κατὰ τὸ ἑβραϊκόν· τί δὲ ἄλλο σημαίνουσι τὰ ὀνόματα ταῦτα εἰμὴ ἀληθῆ καὶ αἰωνίαν θεότητα;

Ἐν τῷ Ἱερεμίᾳ ὁ Χριστὸς ὀνομάζεται «ὁ Κύριος ἡ δικαιοσύνη ἡμῶν»

(κγ'. 5, 6). Ἡ λέξις εἰς τὸ ἑβραϊκὸν εἶναι πάλιν Ἰεχωβᾶ· πρβλ. Κορ. Α'. α'. 30)

Ἐν τῷ Ὡσηὲ ὁ Ἰεχωβᾶ εἶναι ὁ μόνος Σωτήρ, καθὼς εἶναι ὁ μόνος Θεὸς (ιγ' 4· πρβλ. Ἡσ. με' 21, 22).

Ἐν Ψαλμ. κγ'. 1, Ἡσ. μ'. 3—12 ὁ Ἰεχωβᾶ εἶναι ὁ ποιμὴν τοῦ πιστοῦ, καὶ γνωρίζομεν ὅτι ὁ ποιμὴν οὗτος εἶναι ὁ Χριστός (Ἰωάν. ι'. 11—18).

Ἡ ὅρασις τοῦ Ἡσαΐου (κεφ. ς') εἶναι ἀποκάλυψις τοῦ Ἰεχωβᾶ, ἀναφέρεται δὲ ὑπὸ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ εἰς τὸν Χριστόν (Ἰωάν. ιβ'. 38—41).

Αἱ μαρτυρίαι τῆς Καινῆς Διαθήκης περὶ τῆς **θεότητος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ** εἶναι πολὺ σαφεῖς, οὐδὲ ὑπάρχει οἱαδήποτε νύξις ὅτι ὁ Σωτὴρ ἡμῶν εἶναι κάποιος δευτερεύων Θεός. Ἰδοὺ ὀλίγα ῥητά: «Θεὸς ἦν ὁ λόγος» (Ἰω. α'. 1), «ὁ Κύριός μου καὶ ὁ Θεός μου» (αὐτ. κ'. 28) καὶ ἡ ἀκολουθοῦσα σύστασις: «μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες καὶ πιστεύσαντες»—«...τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, ἣν περιεποιήσατο διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος» (Πράξ. κ'. 28)—«ὁ Χριστὸς ὁ ὢν ἐπὶ π ά ν τ ω ν Θεὸς εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας» (Ρωμ. θ'. 5)—«...τοῦ **μεγάλου Θεοῦ** καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ» (Τίτ. β'. 13). Ἐὰν δὲ εἴς τινα μέρη τῆς Καινῆς Διαθήκης ἀπαντῶμεν γλῶσσαν παριστάνουσαν τὸν Υἱὸν ὡς ἐξαρτώμενον παρὰ τοῦ Πατρὸς καὶ οἱονεὶ ὑποδεέστερον, δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν ὅτι ὁ Υἱὸς ἑαυτὸν ἐκένωσε, καὶ συνεπῶς ὑπετάγη εἰς τὸν Πατέρα, καὶ ἔλαβεν ἑκουσίως θέσιν ὑποδεεστέραν, θέσιν ἐξαρτήσεως.

Ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς **θεότητος καὶ προσωπικότητος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος** ἡ γλῶσσα τῆς Γραφῆς εἶναι ἐπίσης σαφής. Ἐν τῷ Ἱερεμίᾳ λα'. 31, 33, 34, ὁμιλεῖ ὁ Ἰεχωβᾶ ἀκριβῶς ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἐν τῇ πρὸς Ἑβραίους ἀναφέρονται ῥητῶς εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα· τοῦτο σαφέστατα φανερώνει ὅτι ὁ ἐν τῷ προφήτῃ λαλῶν Ἰεχωβᾶ εἶναι αὐτὸ τὸ τρίτον ἐν τῇ Τριάδι πρόσωπον. Προσέτι, θεῖαι ἰδιότητες ἀναφέρονται εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ὡς ὅτι εἶναι αἰώνιον, ὅτι ἐρευνᾷ τὰ πάντα καὶ τὰ *βάθη* τοῦ Θεοῦ, καὶ ὅτι ἡ κατ' αὐτοῦ βλασφημία εἶναι ἁμαρτία ἀσυγχώρητος (Ἑβρ. θ'. 14, Κορ. Α'. β'. 10, Ματθ. ιβ'. 31)· συναναφέρεται δὲ μετὰ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ ἐν τῷ βαπτίσματι καὶ ἐν τῇ ἐπικλήσει τῆς εὐλογίας (Ματθ. κη' 19 Κορ. Β' ιγ' 13)· ἐμφανίζεται δέ, ὡς γνωστόν, καὶ ἰδιαιτέρως πως κατὰ τὸ βάπτισμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν ἐν τῷ Ἰορδάνῃ, ὅτε καὶ ἐγένετο ἐμφανεστέρα τις ἀποκάλυψις τῆς Ἑνιαίας Τριάδος. Εἰς ταῦτα προσθετέον ὅτι ἡ Γραφὴ ὁμιλεῖ περὶ τοῦ Πνεύματος οὐχὶ ὡς περὶ ἀφῃρημένης τινὸς ἰδιότητος τοῦ Θεοῦ ἢ δυνάμεως αὐτοῦ ἢ σκέψεων καὶ διαθέσεων αὐτοῦ, ἀλλ' ὡς περὶ **προσώπου** πάντοτε, ὡς ὅταν λέγῃ ὅτι εἶπε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἤ, λέγει τὸ Πνεῦμα· ἤ, βούλεται· ἤ, δὲν ἀφῆκεν αὐτούς· ἤ, μαρτυρεῖ, κτλ.

Ὥστε βλέπετε, πιστεύω, ὅτι τῷ ὄντι οἱ ἄνθρωποι οὗτοι διαφέρουσι κατ' αὐτὴν τὴν βάσιν τῆς πίστεως ἀπὸ τῶν Εὐαγγελικῶν ἐκκλησιῶν, κινούμενοι πράγματι ἔξω τῶν Γραφῶν.

(Διάλεξις γενομένη ἐν Σμύρνῃ κατὰ Νοέμβριον 1909). *Ξ. Π. Μόσχου.*

(ἀκολουθεῖ)

Η ΑΙΩΝΙΟΣ ΖΩΗ

«Αὕτη δέ ἐστιν ἡ αἰώνιος ζωή, ἵνα γινώσκωσί σε τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεὸν καὶ ὃν ἀπέστειλας Ἰησοῦν Χριστόν». (Ἰωάν. ιζ΄. 3).

[Συνέχεια καὶ τέλος]

Ἡ μετὰ τοῦ Θεοῦ κοινωνία — ἰδοὺ προσαρμογή, ἥτις οὐδέποτε θὰ δυνηθῇ νὰ διασπασθῇ. Ἐζητήσαμεν παρὰ τῆς Ἐπιστήμης τὴν ἀντίληψίν της ὡς πρὸς τὸν ὁρισμὸν τῆς αἰωνίου ζωῆς, καὶ μᾶς ἀπήντησεν ὅτι μία ἀδιάκοπος προσαρμογὴ τοῦ ἀτόμου πρὸς ἓν ἀναλλοίωτον περιβάλλον ἀποτελεῖ τὴν αἰώνιον ζωήν. Ἀλλὰ δύναται νὰ ὑπάρξῃ προσαρμογὴ τελειοτέρα τῆς «γνώσεως τοῦ Θεοῦ;» Τὸ γινώσκειν τὸν Θεόν, τὸ ἐπικοινωνεῖν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ συνδέεσθαι ἀρρήκτως πρὸς τὴν αἰωνιότητα—δὲν εἶναι τοῦτο ἡ τελειοτάτη ἀντίληψις τῆς αἰωνίου ὑπάρξεως συμφώνως πρὸς τὸν ὁρισμὸν τῆς Βιολογίας; Καὶ ὅμως οὐδὲ τοῦτο ἱκανοποιεῖ τελείως τὴν θρησκευτικὴν ἀντίληψιν τῆς αἰωνίου ζωῆς. Λείπει ἐδῶ εἷς κρῖκος εἰς τὸν συλλογισμόν. Διότι τὸ νὰ ἐπικοινωνῇ τὸ ἄτομον μὲ τὸ Αἰώνιον δὲν ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ νὰ ἔχῃ ἐξησφαλισμένην τὴν ζωὴν αὐτὴν ***διὰ παντός***. Κάποιον στοιχεῖον ἀπαιτεῖται ἀκόμη πρὸς συμπλήρωσιν.

Ἀφίνοντες κατὰ μέρος ὅλας τὰς περὶ Ἀθανασίας θεωρίας τῶν φιλοσόφων καὶ ἐπιστημόνων ὡς πρὸς τὴν συνέχισιν τῆς ἀτομικότητος τοῦ ἀνθρώπου πέραν τοῦ τάφου, ἂς ζητήσωμεν νὰ διαφωτισθῶμεν ἐπὶ τοῦ ζητήματος ἐκ τῶν χειλέων αὐτοῦ τοῦ *Χριστοῦ*, διότι ἐὰν ἡ ἐλπὶς τῆς ἀθανασίας βασίζεται μόνον ἐπὶ τοῦ ***ἐνδεχομένου,*** εἴμεθα «πάντων ἀνθρώπων οἱ δυστυχέστατοι.»

Ὅταν ὅμως ἐξετάσωμεν τὸ δόγμα τῆς Ἀθανασίας, ὡς τὸ ἐδίδαξεν ὁ Χριστός, εὑρισκόμεθα εὐθὺς εἰς σφαῖραν ἐντελῶς διάφορον. Ὁ Χριστὸς δὲν ἐζήτησε νὰ στηρίξῃ τὴν ἀθανασίαν ἐπὶ συνεχίσεως τῆς ὕλης ἐν τῷ ἀΰλῳ κόσμῳ. Δὲν ἐδίδαξεν ὅτι τὰ ὑλικὰ στοιχεῖα, τὰ ἀποτελοῦντα τὸ ἄτομον, ὅσον καὶ ἂν ὑποτεθοῦν ἐξηυγενισμένα, θὰ κληρονομήσωσιν τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Ἀπ' ἐναντίας λέγει ρητῶς ὅτι τὸ γεγεννημένον ἐκ τῆς σαρκὸς εἶναι σὰρξ καὶ ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ δὲν δύνανται νὰ κληρονομήσωσιν. Ἀντὶ δὲ νὰ συνδέσῃ τὴν Ἀθανασίαν πρὸς τὸν φυσικὸν ὀργανισμόν, παρουσιάζει νέον καὶ πρωτοφανῆ παράγοντα, τὸν ὁποῖον οὐδὲν τῶν φιλοσοφικῶν συστημάτων λαμβάνει ὑπ' ὄψιν ἐπαρκῶς. Ἐδήλωσεν ὅτι «ὁ ἔχων τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, ἔχει ζωήν,» καὶ ὅτι «ὁ μὴ ἔχων τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, ζωὴν δὲν ἔχει». Ἰδοὺ ἡ ἀρχή, ἡ προσαρμογή, ἡ σχέσις, ἥτις καὶ μόνη δύναται νὰ γεφυρώσῃ τὸν τάφον. Ἰδοὺ ἡ ἐξήγησις τῆς φύσεως τῆς Ζωῆς, ἥτις ἀποτελεῖ τὸ ὑπόστρωμα τοῦ πνευματικοῦ ὀργανισμοῦ. Ἐν αὐτῷ ἔχομεν τὴν ἀληθῆ λύσιν τοῦ προβλήματος τῆς αἰωνίου ζωῆς.

Ὄπισθεν τῶν προσαρμογῶν τοῦ πνευματικοῦ ὀργανισμοῦ ὑπάρχει τι, ὅπως ὑπάρχει τι ὄπισθεν τῶν φυσικῶν προσαρμογῶν· τοῦτο δὲ εἶναι, τόσον ἐν τῷ φυσικῷ, ὅσον καὶ ἐν τῷ πνευματικῷ κόσμῳ, ἡ ἀρχὴ τῆς ζωῆς. Καὶ ἡ Ἐπιστήμη

ἀναγνωρίζει ὡς ἀπαραιτήτως ἀναγκαίαν τὴν ἰδεαν τῆς ἀρχῆς τῆς ζωῆς. Ἀλλ' ἐν τῇ πνευματικῇ σφαίρᾳ, ἡ ἀρχὴ τῆς ζωῆς εἶναι ἀρχὴ πνευματικῆς ζωῆς. Εἶναι **νέον, ἐπίκτητον καὶ Θεῖον στοιχεῖον.**

Ὁ ἔχων τὸν Υἱὸν ἔχει ζωήν, ἄρα ὁ ἔχων ζωὴν ἔχει καὶ τὸν Υἱόν, ἔχει καὶ τὸ Πνεῦμα τοῦ Υἱοῦ· τὸ πνεῦμα τοῦτο ὀργανοῦται ἐντός του ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Υἱοῦ. Εἶναι ἡ ἐμφάνισις τῆς νέας φύσεως. Δὲν εἶναι φυσική, ἀλλὰ πνευματικὴ προσαρμογή, καὶ ἐκ τούτου καταφαίνεται ἡ ποιότης καὶ ἡ ποσότης τῆς προσαρμογῆς, ἥτις θὰ γεφυρώσῃ τὸν τάφον. Προέρχεται δὲ ὄχι ἐκ βιογενέσεως, ἀλλ' ἐξ ἀναγεννήσεως. Ἡ μεταξὺ τοῦ πνευματικοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ πνευματικοῦ αὐτοῦ περιβάλλοντος σχέσις ἢ προσαρμογή, εἶναι σχέσις υἱική. Διὰ τῆς υἱικῆς ταύτης προσαρμογῆς γινώσκει τις τὸν Πατέρα, καὶ τοῦτο εἶναι ἡ αἰώνιος ζωή. Ἡ σχέσις αὕτη δὲν εἶναι ἁπλῶς ἡ ἀληθὴς σχέσις, ἀλλὰ καὶ ἡ μόνη δυνατὴ σχέσις: ***«Οὐδεὶς ἐπιγινώσκει τὸν Υἱόν, εἰμὴ ὁ Πατήρ, οὐδὲ τὸν Πατέρα εἰμὴ ὁ Υἱὸς καὶ ᾧ ἐὰν βούληται ὁ Υἱὸς ἀποκαλύψαι»*** (Ματθ. ια'. 27, Λουκ. ι'. 22).

Τοῦτο ἀποτελεῖ ἀλήθειαν στηριζομένην εἰς αὐτὴν τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων. Μόνον τὸ Θεῖον δύναται νὰ γνωρίσῃ τὸν Θεόν, ὅπως καὶ μόνος ὁ ἄνθρωπος ἐννοεῖ τὰ τοῦ ἀνθρώπου. Τὴν ἰδέαν ταύτην ἐκφράζει ὁ Παῦλος:

«Ἡμῖν δὲ ὁ Θεὸς ἀπεκάλυψε διὰ τοῦ Πνεύματος αὐτοῦ. Τίς γὰρ οἶδεν ἀνθρώπων τὰ τοῦ ἀνθρώπου, εἰμὴ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου τὸ ἐν αὐτῷ; Οὕτω καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ οὐδεὶς οἶδεν, εἰ μὴ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ. Ἡμεῖς δὲ οὐ τὸ πνεῦμα τοῦ κόσμου ἐλάβομεν, ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα τὸ ἐκ τοῦ Θεοῦ, ἵνα εἰδῶμεν τὰ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ χαρισθέντα ἡμῖν» (Α'. Κορ. β'. 10,11).

Τοιαύτης οὔσης (ποιοτικῶς) τῆς νέας σχέσεως μεταξὺ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ πνευματικοῦ περιβάλλοντος, εἶναι περιττὸν νὰ προσθέσωμεν (διότι εἶναι αὐτόδηλον) ὅτι ἡ σχέσις αὕτη ἐνέχει ἐν ἑαυτῇ τὸ ἐχέγγυον τῆς αἰωνίας διαρκείας. Ἰδοὺ λοιπὸν ἡ προσαρμογή, ἥτις οὐδέποτε θὰ παύσῃ νὰ ὑφίσταται, ἥτις ἀπεδείχθη ἱκανὴ νὰ γεφυρώσῃ τὸν τάφον—προσαρμογὴ περιέχουσα ἐν ἑαυτῇ τὰς ὑπερφυσικὰς δυνάμεις τῆς Ἀναστάσεως καὶ τῆς Ζωῆς. Ἰδού, ἐν ἑνὶ λόγῳ, προσαρμογή, ἥτις ἱκανοποιεῖ ταὐτοχρόνως καὶ τὰς ἀπαιτήσεις τῆς Ἐπιστήμης καὶ τὰς τῆς Θρησκείας. Ἰδοὺ ἡ κεντρική, οὐσιώδης, παγκόσμιος καὶ ἀπόλυτος ἀλήθεια τῆς Θρησκείας, ἥτις ἀποτελεῖ ἀδιάρρηκτον προσαρμογὴν πρὸς ἀναλλοίωτον περιβάλλον. Ἰδοὺ ἡ ἀκλόνητος σχέσις τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὴν αἰωνιότητα, σχέσις τὴν ὁποίαν ἡ παρέλευσις τῶν ἐτῶν δὲν δύναται νὰ περιορίσῃ, τὴν ὁποίαν ἡ ἀποσύνθεσις δέν δύναται νὰ προσβάλῃ, σχέσις ἥτις ἐπιζῇ καὶ τοῦ θανάτου. Αὕτη, καὶ αὕτη μόνη ἐκτείνεται πέραν τοῦ τάφου καὶ θὰ ὑφίσταται ἀκεραία, ὅταν θὰ παρέλθωσιν γῆ καὶ οὐρανοί.

Ἐν τῇ ἀληθείᾳ ταύτῃ, οἱ δισταγμοὶ οἵτινες ἐνίοτε ἐπισκιάζουν τὴν σταθερωτέραν πίστιν, ἐπιτιμῶνται καὶ διαλύονται.

«Τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ;....Ἀλλ' ἐν τούτοις πᾶσιν ὑπερνικῶμεν διὰ τοῦ ἀγαπήσαντος ἡμᾶς. Πέπεισμαι γὰρ ὅτι οὔτε θάνατος οὔτε ζωή, οὔτε ἄγγελοι, οὔτε ἀρχαί, οὔτε δυνάμεις, οὔτε ἐνεστῶτα, οὔτε μέλλοντα, οὔτε ὕψωμα, οὔτε βάθος, οὔτε τις κτίσις ἑτέρα, δυνήσεται

ἡμᾶς χωρίσαι ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, τῷ Κυρίῳ ἡμῶν» (Ρωμ. η'. 38, 39).

Ἂς ἐξετάσωμεν τώρα ποῦ στηρίζεται τὸ Χριστιανικὸν δόγμα τῆς Ἀθανασίας. Στηρίζεται ἐπὶ τοῦ βάθρου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἵσταται καὶ ὁλόκληρος ὁ ἱστορικὸς Χριστιανισμός—ἐπὶ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Πρέπει νὰ προεξάρχῃ ὅλης τῆς Χριστιανικῆς διδασκαλίας ἡ ἀλήθεια αὕτη, ὅτι ἡ ἀποστολὴ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπὶ γῆς ἦτο ***νὰ δώσῃ ζωὴν εἰς τοὺς ἀνθρώπους. «Ἦλθον»***, λέγει, ***«ἵνα ἔχωσι ζωὴν καὶ περισσὸν ἔχωσιν»*** (Ἰωάν. ι'. 10).

Ὅτι δὲ λέγων «ζωὴν» ἠννόει κυριολεκτικῶς τὴν ζωὴν—κυριολεκτικῶς ζωὴν πνευματικὴν καὶ αἰώνιον, εἶναι φανερὸν ἐκ τῆς ὅλης Αὐτοῦ διδαχῆς καὶ ἀναστροφῆς. Οἱ δὲ δίδοντες μεταφορικὴν σημασίαν εἰς τὰς κοινοτάτας λέξεις τῆς Καινῆς Διαθήκης παραβαίνουν κάθε κανόνα τῆς ἑρμηνευτικῆς καὶ ἐν ταὐτῷ παρουσιάζουν τὸν μέγιστον τῶν Διδασκάλων ὡς ἐπιμόνως ζητοῦντα νὰ περιπλέξῃ τοὺς ἀκροατάς τους εἰς ἀπορίαν, διαστρεβλώνων ἐκεῖνο τὸ ἐξόχως ἀκριβὲς ὄργανον, διὰ τοῦ ὁποίου ἐκφράζεται σαφῶς ἡ ἀνθρωπίνη διάνοια—τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν. Κανὼν ἀπαραβίαστος τῆς ἑρμηνευτικῆς, κατὰ τὸν διάσημον Ἄλφορδ εἶναι ὁ ἑξῆς: «Ἀπαράδεκτος εἶναι ἡ ἀπόδοσις μεταφορικῆς ἐννοίας εἰς τὰς λέξεις, εἰμὴ ὅταν ἡ ὅλη ἔννοια τοῦ χωρίου ἀπαιτῇ τοῦτο». Ἀλλ' ἐν προκειμένῳ ἡ ὅλη ἔννοια τοῦ χωρίου καὶ ἅπασα ἡ διδαχὴ τοῦ Κυρίου ἀντίκειται πρὸς τὴν μεταφορικὴν ἑρμηνείαν, ἀναρίθμητα δὲ εἶναι τὰ χωρία τῆς διδαχῆς ταύτης, εἰς τὰ ὁποῖα ἡ λέξις ***ζωὴ*** ἀντιπαρατάσσεται εἰς τὴν λέξιν ***θάνατος***. Προσέτι ἐν τῇ διδαχῇ τῶν Ἀποστόλων εὑρίσκομεν ὅτι ἀπεδέχοντο ἀνεξαιρέτως ὅλοι τὸν ὅρον ***ζωὴ*** ὑπὸ τὴν κυρίαν καὶ συνήθη του σημασίαν. Ὁ δὲ διάσημος Ρέους, μὲ τὴν χαρακτηρίζουσαν αὐτὸν ἀμεροληψίαν, καθορίζει τὴν Ἀποστολικὴν ταύτην ἀντίληψιν τῆς ζωῆς, πρῶτον ὡς «ἰδέαν πραγματικῆς ὑπάρξεως, ἀντιστοιχούσης πρὸς τὴν ζωὴν τοῦ Θεοῦ καὶ Θείου Λόγου, ἀνεπιδέκτου φθορᾶς ἢ καταστροφῆς, ἤτοι μὴ ὑποκειμένης εἰς τὰς περιπετείας καὶ τὰς ἀτελείας τοῦ παρόντος πεπερασμένου κόσμου», καὶ δεύτερον ὡς «δύναμιν ἐπενεργοῦσαν ἐπὶ τοῦ ἀτόμου, ὡς σπέρμα εἰς τὸ ὁποῖον ἐγκρύπτεται δύναμις πληρεστάτης ἀναπτύξεως καὶ καρποφορίας». Ἡ τοιαύτη ἀντίληψις τῆς «ζωῆς» ὁδηγεῖ εἰς δόγμα Ἀθανασίας ἀπείρως ἀνώτερον πάσης ἀντιλήψεως βασιζομένης ἐπὶ τῆς μετατροπῆς τῶν ὑλικῶν στοιχείων τοῦ ὀργανισμοῦ εἰς πνευματικά. Ἡ ζωὴ εἶναι δύναμις, ἐνέργεια, ἐπικοινωνία τοῦ Θεοῦ καὶ Λόγου μετὰ τοῦ πιστοῦ. Εἶναι σπέρμα τὸ ὁποῖον ἀναμένει τὴν πλήρη του ἀνάπτυξιν εἰς τὸ μετέπειτα.

Προσκαλούμενοι νὰ καθορίσωμεν σαφέστερον εἰς τί συνίσταται ἡ μυστηριώδης αὕτη ἀρχὴ τῆς ***πνευματικῆς ζωῆς***, ἐὰν μὲν θελήσωμεν νὰ ἀποταθῶμεν εἰς τὴν Ἐπιστήμην, θέλομεν ἀποτύχει, καθότι ἡ Ἐπιστήμη δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ καθορίσῃ οὔτε τί ἐστι φυσικὴ ζωὴ καὶ φυσικὴ δύναμις. Στρεφόμενοι τότε πρὸς τὸν Χριστόν, διδασκόμεθα ὑπ' Αὐτοῦ ὅτι ὑπάρχουν σφαῖραι, εἰς τὰς ὁποίας τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα δὲν δύναται νὰ εἰσχωρήσῃ. ***«Τὸ Πνεῦμα ὅπου θέλει πνεῖ, καὶ τὴν φωνὴν αὐτοῦ ἀκούεις, ἀλλ' οὐκ οἶδας πόθεν ἔρχεται καὶ ποῦ ὑπάγει· οὕτως ἐστὶ πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ Πνεύματος»*** (Ἰωάν. γ', 8).

Εἰς τὸ κατώφλιον τῆς Αἰωνιότητος πολλαὶ σκιαὶ συναντῶνται, τὸ δὲ ἐπ'

αὐτοῦ ἐπιρριπτόμενον φῶς τῆς Ἐπιστήμης, ἐκεῖ ὅπου τὸ πᾶν εἶναι σκότος, εἶναι μυριάκις εὐπρόσδεκτον. Ἡ ἐρώτησις: ***«Διδάσκαλε ἀγαθέ, τί ποιήσω ἵνα αἰώνιον ζωὴν κληρονομήσω;»*** διαμένει εἰσέτι καὶ πάντοτε θὰ ἀποτελῇ τὸ μέγιστον πρόβλημα τοῦ ἀνθρωπίνου βίου. Τί εἶναι θρησκεία; Τί πρέπει νὰ πιστεύσω; Τί νὰ ἐπιδιώξω ὁλοψύχως καὶ μὲ ὅλας μου τὰς δυνάμεις; Ἰδοὺ ἐρώτημα ἐπιτακτικόν, τὸ ὁποῖον μᾶς παρακολουθεῖ παντοῦ, ἀναβλύζον ἐκ τοῦ βάθους τῆς ἐνσυνειδήτου ὑπάρξεώς μας, εἰς πᾶσαν ὥραν σοβαρᾶς σκέψεως, καὶ τὸ ὁποῖον φεῦ! διὰ πολλοὺς ἐξ ἡμῶν, ἐπιστρέφει εἰς τὸ βάθος ἐκεῖνο ἄλυτον. Αἱ ποικῖλαι ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου θεωρίαι ἀποτελοῦν ἀληθῆ «σύγχυσιν γλωσσῶν». Καθ' ἡμέραν μᾶς ἀναγγέλλεται καὶ μία νέα αὐθεντία. Οἱ φιλόσοφοι, οἱ ποιηταί, ὁ εἷς μετὰ τὸν ἄλλον, μᾶς πλησιάζουν διὰ νὰ μᾶς ἑλκύσουν πρὸς τὰς ἑαυτῶν ἰδέας. Νέοι προφῆται μᾶς καθικετεύουν νὰ δώσωμεν προσοχὴν εἰς τοὺς λόγους των, διότι αὐτοὶ ἐπὶ τέλους ἀνεκάλυψαν τὴν ἀλήθειαν. Τὸ φιλοσοφικὸν δόγμα τῆς χθὲς ἀντικρούεται ὑπὸ νέου τοιούτου σήμερον, τὸ δὲ σύμβολον τῆς πίστεως τῆς σήμερον θὰ πέσῃ πρὸ τῆς ἐπιθέσεως τῆς κριτικῆς τῆς αὔριον. Ἡ αὔξησις τῆς γνώσεως λύπην αὐξάνει μόνον. Ἐν τέλει δὲ αἱ ἀντικρουόμεναι ἀκτῖνες, συνδυαζόμεναι ἐν τῇ διανοίᾳ, ἀποτελοῦν ἀπόλυτον σκότος.

Ἀλλ' ἰδού, δύο φωναὶ ἀκούονται σύμφωνοι. Δύο αὐθεντίαι διακηρύττουν τὸ αὐτό. Ὄχι ἄνθρωποι, ὄχι φιλόσοφοι, ὄχι συστήματα — ἡ φωνὴ τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ φωνὴ τῆς Ἐπιστήμης. Ἂς προσέξωμεν εἰς ταύτας· — καὶ πρῶτον ἂς ἴδωμεν τί λέγει ἡ Ἐπιστήμη.

Τὸ ζήτημα τῆς ***μελλούσης ζωῆς*** δὲν εἶναι μόνον ζήτημα θεολογικόν. Εἶναι καὶ ζήτημα ***βιολογικόν.*** Εἰς τὰ πλεῖστα ζητήματα τῆς θρησκείας ἡ φύσις πρέπει νὰ σιωπᾷ· ἐπὶ τοῦ ζητήματος ὅμως τούτου δικαιοῦται νὰ ὁμιλήσῃ. Σημειωτέον δὲ ὅτι ὅλη ἡ σύγχυσις, ἡ δημιουργηθεῖσα περὶ τὸ ζήτημα τῆς αἰωνίου ζωῆς, προῆλθεν ἐκ τοῦ ὅτι ἐτέθη τοῦτο ὡς πρόβλημα διὰ νὰ λυθῇ ὑπὸ τῆς Φιλοσοφίας. Ἐδῶ ὅμως πρόκειται περὶ ζωῆς καὶ ὡς ἐκ τούτου εἶναι πρόβλημα βιολογικόν. Ἡ ψυχὴ εἶναι ὀργανισμὸς ζῶν, καὶ τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν ζωὴν αὐτῆς λύονται διὰ τῆς ἐπιστήμης τῆς ζωῆς. Τί διδάσκει ἡ ἐπιστήμη αὕτη; Τοῦτο: Ὅτι ἐὰν θέλω νὰ κληρονομήσω ζωὴν αἰώνιον, πρέπει νὰ καλλιεργήσω σχέσιν (προσαρμογὴν) πρὸς τὸ Αἰώνιον. Ἰδοὺ μία πρότασις ἁπλουστάτη, διότι ἡ φύσις εἶναι πάντοτε ἁπλῆ. Λαμβάνω τὴν πρότασιν ταύτην, καὶ ἀφίνων πλέον τὴν φύσιν, ζητῶ νὰ τὴν συμπληρώσω, τρεπόμενος εἰς ἀναζήτησιν τοῦ Αἰωνίου καὶ τῆς σχέσεως τῆς μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου. Εἰς μάτην δὲ διατρέξας ὅλην τὴν φιλολογίαν, διὰ νὰ εὕρω ἱκανοποιητικὴν πρὸς τοῦτο ἀπάντησιν, ἐπανέρχομαι καὶ πάλιν εἰς τὴν φύσιν, παρ' αὐτῆς δὲ μανθάνω ὅτι ἡ γνῶσις περὶ παντὸς πράγματος ***κεῖται ἐν τῷ περιβάλλοντι*** τοῦ πράγματος τούτου—εἴτε φυτοῦ, εἴτε ὀρυκτοῦ, εἴτε ἀνθρώπου. Θέλων λοιπὸν νὰ λάβω γνῶσιν περὶ τοῦ Θεοῦ, πρέπει νὰ ἀποταθῶ εἰς τὸ μέσον, τὸ ὁποῖον Αὐτὸς ηὐδόκησε νὰ μοὶ παράσχῃ πρὸς τοῦτο, συγκαταβὰς νὰ λάβῃ προσκαίρως ἀνθρωπίνην μορφήν, ὅπως καταστήσῃ Ἑαυτὸν καταληπτὸν εἰς τὴν ταπεινήν μου ἀντίληψιν. Ἡ Ἐνσάρκωσις ἀποτελεῖ τὸ μέσον, διὰ τοῦ ὁποίου γίνεται προσιτὸς ὁ Θεὸς εἰς τὸν ἄνθρωπον, διὰ τοῦ ὁποίου δύναται ὁ

ἄνθρωπος νὰ προσαρμοσθῇ πρὸς τὸν Θεόν. Αὕτη ἡ προσαρμογή, τὸ **περιβάλλον** τοῦτο, εἶναι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἀναζητῶ, **πειθόμενος** εἰς τὸ ῥῆμα Αὐτοῦ: «***Αὕτη ἐστὶν ἡ αἰώνιος ζωή, ἵνα γινώσκωσί Σε, τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεόν, καὶ ὃν ἀπέστειλας Ἰησοῦν Χριστόν***». Καὶ ἤδη **κατανοῶ** τὴν βαθυτέραν ἔννοιαν **τῶν** λόγων τοῦ ἐμβριθεστάτου τῶν μαθητῶν τοῦ Κυρίου, ὅταν ἀναφωνῇ ἐνθους: «***Οἴδαμεν ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἥκει καὶ δέδωκεν ἡμῖν διάνοιαν, ἵνα γινώσκωμεν τὸν Ἀληθινὸν καὶ ἐσμὲν ἐν τῇ ἀληθείᾳ, ἐν τῷ Υἱῷ Αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστῷ***» (Α΄. Ἰωάν. ε΄. 20).

Ἅπαξ ἀποκατασταθείσης τῆς ἐπικοινωνίας τῆς ψυχῆς μετὰ τοῦ αἰωνίου τούτου περιβάλλοντος, τὰ ὑπόλοιπα **στάδια ἐκτυλίσσονται κατὰ τὸν φυσικὸν κανόνα** πάσης ἀναπτύξεως. Ἐφ᾽ ὅσον δὲ ἐξακολουθεῖ νὰ ὑφίσταται, νὰ ῥιζοῦται, νὰ **ἐκτείνεται καὶ** νὰ πλουτίζεται ἡ ἐπικοινωνία αὕτη—ἡ προσαρμογὴ αὕτη—**παρατηρεῖται** τὸ ἑξῆς **ἐκπληκτικὸν** φαινόμενον. Παραλλήλως πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην **προσπάθειαν**, ἀποκαλύπτεται **καὶ** τὸ **περιβάλλον πλουσιώτερον** καὶ εὐρύτερον. Διότι ὑπάρχει **καὶ** ἐν τῇ **πνευματικῇ** σφαίρᾳ στενὴ ἀμοιβαιότης μεταξὺ ὀργανισμοῦ καὶ **περιβάλλοντος**, ἡ δὲ ἐπίδρασις τοῦ περιβάλλοντος, ἀποτελεῖ σήμερον ἓν ἐκ τῶν σπουδαιοτάτων **καὶ** οὐσιωδεστάτων δογμάτων **τῆς** νεωτέρας ἰδεολογίας· **παρατηρεῖται** μάλιστα ἡ ἐπίδρασις ἐμφανεστέρα, **καθ᾽** ὅσον ἀνερχόμεθα εἰς τὴν κλίμακα **τῶν** ὄντων, ἰδίως εἰς πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ ἐπιδράσῃ ἐπὶ τῆς διανοητικῆς καὶ ψυχικῆς ἀναπτύξεως τοῦ ἀτόμου. Κατ᾽ ἰσχυρότερον λόγον δυνάμεθα νὰ ἀναγνωρίσωμεν τὴν ἐπίδρασιν τοῦ **πνευματικοῦ περιβάλλοντος** ἐπὶ τῆς ψυχῆς, ἥτις ἐπικοινωνεῖ πρὸς τὸν Θεόν. Καὶ εἶναι δυνατόν, ἐνῷ εὑρίσκεται ἐν στενῇ καὶ ζωτικῇ συναφείᾳ πρὸς τὸν Θεόν, νὰ μὴ προαχθῇ εἰς πνευματικότητα **καὶ** εἰς ἀγαθότητα **καὶ** εἰς γνῶσιν, ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ;

Συνήθως ἡ εἰς χάριν πνευματικὴ αὔξησις τοῦ Χριστιανοῦ θεωρεῖται ὡς μυστική τις, παράδοξος καὶ ἀκατανόητος ἐνέργεια. Εἶναι τῷ ὄντι μυστηριώδης, ἀλλ᾽ οὔτε ἀκατανόητος, οὔτε παράδοξος. Ἐνεργεῖται συμφώνως πρὸς τὸν φυσικὸν παγκόσμιον νόμον τῆς ἐπιδράσεως τοῦ **περιβάλλοντος**, μὲ τὴν οὐσιώδη διαφορὰν ὅτι ἐνῷ ἐν τῷ φυσικῷ κόσμῳ ἡ προσαρμογὴ δὲν εἶναι ἀτελεύτητος, διότι τὸ περιβάλλον δὲν εἶναι αἰώνιον, ἐν τῇ πνευματικῇ σφαίρᾳ ἡ μεταξὺ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ περιβάλλοντος αὐτῆς—Θεοῦ—σχέσις εἶναι ἀτελεύτητος, διότι καὶ τὸ περιβάλλον εἶναι αἰώνιον καὶ ἀμετάβλητον. Διατί δὲ τοῦτο; Διότι μόνον τὸ **πνευματικὸν** τοῦτο περιβάλλον εἶναι ***τέλειον***. Ἰδοὺ λοιπὸν συμπληρούμενος ὁ ἐπιστημονικὸς ὁρισμὸς τῆς αἰωνίου ζωῆς: «***Τελεία προσαρμογὴ πρὸς τέλειον περιβάλλον***».

Ἀλλ᾽ ὁ ἄνθρωπος εἶναι **προσηρμοσμένος** κατὰ δύο **κατευθύνσεις**. Ἡ μία τούτων, ἡ ἐπίγειος, εἶναι πρόσκαιρος, ἡ ἄλλη, ἡ **πνευματική**, εἶναι αἰώνιος. Ἐφ᾽ ὅσον ὅμως εἶναι ἡνωμέναι ἐν τῷ ἀτόμῳ αἱ δύο αὗται ἀντίθετοι προσαρμογαί, ἡ πρόσκαιρος θὰ παρεμποδίζῃ, θὰ ἀντιδρᾷ διαρκῶς πρὸς τὴν αἰώνιον. Ἡ τελικὴ ὅθεν προετοιμασία διὰ τὴν ἀπόλαυσιν τῆς αἰωνίου ζωῆς πρέπει νὰ θραύσῃ τοὺς δεσμούς, οἵτινες κρατοῦν τὰ αἰώνια στοιχεῖα δεσμευμένα πρὸς τὰ μὴ αἰώνια. Πρέπει νὰ διαλυθῶσιν οὗτοι, ἵνα ἀφεθῇ ἐλεύθερος ὁ πνευματικὸς ὀργανισμός. Τὴν ἀπελευθέρωσιν δὲ ταύτην ἐκτελεῖ ὁ Θάνατος.

Συνεχίζοντες τὴν ἀντιπαραβολὴν τοῦ πνευματικοῦ πρὸς τὸ φυσικὸν προσθέτομεν, ὅτι ὁ Θάνατος εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ἀτελείας. Ἵνα δὲ καταργηθῇ ὁ Θάνατος, θὰ ἦτο ἀνάγκη νὰ καταργηθῇ ἡ Ἀτέλεια. Ἀλλὰ τοῦτο ἀκριβῶς ἐπαγγέλλεται ὁ Χριστιανισμός, ἀξιῶν ὅτι μέλλει νὰ καταργηθῇ ὁ Θάνατος. Ἐνόσῳ ὅμως μένει ἡνωμένος ὁ πνευματικὸς ὀργανισμὸς μὲ τὸν πρόσκαιρον, τὸν θνητόν, ἡ ἀναπόφευκτος ἀνάγκη εὐρυτέρας καὶ ἀνωτέρας πνευματικῆς ζωῆς πραγματοποιεῖται διὰ τοῦ Θανάτου. Ὁ Θάνατος λοιπὸν εἶναι ὁ ἀπαραίτητος συντελεστὴς τῆς Αἰωνίου Ζωῆς. Τόσον δὲ ἐν τῇ γλώσσῃ τῆς Ἐπιστήμης, ὅσον καὶ ἐν τῇ γλώσσῃ τῆς Ἁγίας Γραφῆς **«τὸ ἀποθανεῖν ἐστὶ κέρδος»**.

Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ τοῦ ***Ἐρρίκου Δρώμμονδ***:
«Ὁ Φυσικὸς Νόμος ἐν τῷ Πνευματικῷ Κόσμῳ».

ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΤΩΝ ΣΕΙΣΜΩΝ

Οἱ καταστρεπτικοὶ σεισμοὶ οἵτινες προσφάτως ἐπεσκέφθησαν τὴν Βουλγαρίαν, Μ. Ἀσίαν καὶ Ἑλλάδα καὶ μετέβαλον τὴν Κόρινθον εἰς σωρὸν ἐρειπίων, εἶναι ἐκ τῶν περιοδικῶν ἐκείνων θεομηνιῶν εἰς τὰς ὁποίας εὑρίσκονται πάντοτε ἐκτεθειμένοι αἱ παράλιοι πόλεις τῆς Μεσογείου. Οἱ σεισμοί, οἵτινες πρό τινων ἐτῶν ἠρήμωσαν τὴν Μεσσίναν, τὴν Καλαβρίαν, τὴν Ριβιέραν, τὴν Ἴσχιαν καὶ τὰ παράλια τοῦ Ἀδριατικοῦ Πελάγους ἦσαν ἀποτελέσματα τῆς μακραίωνος καὶ ἐκτεταμένης διαταραχῆς τοῦ ἐδάφους, ἥτις εἰς γεωλογικὴν ἐποχὴν σχετικῶς πρόσφατον κατεβύθισε τὴν ξηράν, τὴν συνδέουσαν τὴν Ἑλλάδα πρὸς τὴν Μ. Ἀσίαν καὶ τὴν Ἀφρικὴν καὶ ἀντὶ ταύτης μᾶς ἐδώρησε τὴν Μεσόγειον Θάλασσαν, τὸ Αἰγαῖον καὶ τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος. Ἡ ἀπόσπασις τῶν καταβυθισθέντων τμημάτων ἔγεινε διὰ ρηγμάτων, τὰ ὁποῖα ἠκολούθησαν τέσσαρας σειρὰς διασταυρουμένων γραμμῶν εὐκόλως διακρινομένων ἐπὶ τοῦ γεωγραφικοῦ χάρτου. Ἡ πρώτη σειρὰ ἔχει κατεύθυνσιν βορειο-δυτικὴν πρὸς νότον καὶ ἀνατολάς. Ἐπὶ τῆς γραμμῆς ταύτης ἐσχηματίσθησαν ἡ Ἀδριατικὴ θάλασσα καὶ ἡ Ἐρυθρὰ θάλασσα, ὁ Εὐβοϊκὸς καὶ ὁ Μαλιακὸς κόλπος· αἱ προεξοχαὶ τῆς Χαλκιδικῆς, ἡ Εὔβοια καὶ ἡ Ἑπτάνησος αὐτὴν ἔχουν τὴν κατεύθυνσιν.

Ἡ δευτέρα σειρὰ διευθύνεται ἀπὸ ἀνατολῶν πρὸς δυσμάς. Ἐπὶ τῶν γραμμῶν τούτων ἐσχηματίσθησαν ὁ Κορινθιακὸς κόλπος, ὁ κόλπος τῆς Σμύρνης, ὁ Ἀδραμυττικὸς καὶ ἄλλαι εἰσοχαὶ τῶν παραλίων τῆς Μ. Ἀσίας, ἡ παραλία τῆς Αἰγύπτου, τῆς Τριπολίτιδος καὶ τῆς Θρᾴκης. Ἡ τρίτη σειρὰ διήκει νοτιο-δυτικῶς καὶ βορειο-ἀνατολικῶς, διασταυρώνει τὴν πρώτην σειράν, καὶ διέρχεται διὰ τῆς μεσημβρινῆς τῆς Κορίνθου ἐνδοχώρας, τοῦ δυτικοῦ ἄκρου τῆς Κρήτης καὶ τῆς Ρόδου. Ἡ τετάρτη, βορειο-μεσημβρινὴ διέπλασε τὰς κυριωτέρας παρεκκλίσεις τῆς Κρήτης καὶ καταλήγει εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ τὴν Τριπολίτιδα. Ἐκ τῶν διασταυρουμένων τούτων γραμμῶν ἀποτελεῖται σύμπλεγμα ρηγμάτων, ἐπὶ τῶν ὁποίων κατὰ καιροὺς γίνονται αἰσθηταὶ αἱ σεισμικαὶ δονήσεις τοῦ ἀσταθοῦς ἐδάφους.

Οἱ πλεῖστοι τῶν μεγάλων σεισμῶν τῆς περιοχῆς τοῦ Αἰγαίου Πελάγους ἠκολούθησαν τὴν βορειοδυτικὴν καὶ νοτιοανατολικὴν γραμμὴν (Ἀδριατικοῦ—Ἐρυθρᾶς θαλάσσης). Μέγιστος ὅλων τούτων ὑπῆρξεν ὁ σεισμὸς τοῦ 1870, ὅστις συνεκλόνισε ὅλον τὸ μεταξὺ βορείου Ἰταλίας καὶ κόλπου τοῦ Ἄδεν τμῆμα. Οἱ τελευταῖοι καταστρεπτικοὶ σεισμοί, οἵτινες ἐνέσκηψαν εἰς τὴν Σμύρνην, τὴν Βουλγαρίαν καὶ τὴν Κόρινθον ἀνήκουν εἰς τὴν αὐτὴν σεισμικὴν ζώνην. Ἀρχικῶς τὰ αἴτια τῶν σεισμῶν πρέπει νὰ ἀναζητηθῶσιν εἰς τὴν πρωτογενῆ διάπλασιν τοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς διὰ μέσου ἀναριθμήτων αἰώνων.

Ὅταν διὰ τῆς ψύξεως συνεπήχθη εἰς στερεὸν ἐπικάλυμμα ἡ ἐπιφάνεια τῆς διαπύρου σφαίρας, ἥτις ἐξεσφενδονίσθη ἐκ τοῦ ἡλίου εἰς τὴν τροχιάν, τὴν ὁποίαν πιστῶς μέχρι σήμερον ἀκολουθεῖ ἡ γῆ μας, δὲν ἀπετελέσθη ἐξ ἀρχῆς φλοιὸς ὁμοιογενὴς ἴσου πάχους καθ' ὅλην τὴν περιφέρειαν τοῦ πλανήτου μας. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ὡς βεβαιοῦσιν οἱ ἐπιστήμονες, ἐστερεοποιήθη κατὰ τμήματα, ἅτινα βαθμηδὸν ἡνώθησαν τὸ ἓν πρὸς τὸ ἄλλο, τὰ δὲ σημεῖα τῆς ἑνώσεως—αἱ ***ραφαί***, οὕτως εἰπεῖν — ὀλιγώτερον στερεὰ τῶν πρὸ πολλοῦ ἤδη στερεοποιηθέντων τμημάτων, ἔγειναν τὰ ἐνδεδειγμένα σημεῖα, ὅπου θὰ παρουσιάζοντο αἱ μεγάλαι ἀνωμαλίαι τοῦ ἐδάφους, τόσον εἰς ὕψος ὅσον καὶ εἰς βάθος καὶ προητοίμασαν τὰ ρήγματα, διὰ τῶν ὁποίων θὰ εὕρισκον εὐκολωτέραν διέξοδον τὰ ὑπὸ τὸν φλοιὸν σχηματιζόμενα πυρίφλεκτα ἀέρια. Αἱ γραμμαὶ αὗται θὰ ὑπεχώρουν εὐκολώτερον εἰς τὴν εἰσχώρησιν τῶν ὑδάτων τῶν ὠκεανῶν, καὶ ἐξ αὐτῶν θὰ ἀνετινάσσοντο αἱ πυρίφλεκτοι μᾶζαι ἡμιρρεύστου λάβας καὶ ἀερίων, διὰ τοῦ σχηματισμοῦ τῶν ***ἡφαιστείων***.

Ἀλλ' ἡ ἐγκεκλεισμένη ὑπὸ τὸν φλοιὸν τῆς γῆς ἐνέργεια δὲν ἀπέληξε πάντοτε εἰς τὸν σχηματισμὸν ἡφαιστείων, ἂν καὶ ἡ παρουσία 400 τοιούτων ἐφ' ὅλης τῆς ὑδρογείου σφαίρας ἐπιβεβαιοῖ τὴν συχνότητα τοῦ φαινομένου. Ἡ ἀπολυομένη ἐνέργεια συχνότερον ἐκδηλοῦται διὰ κλονισμῶν τοῦ ἐδάφους, καὶ τοῦτο ἀποτελεῖ τοὺς ***σεισμούς***.

Ἡ διατάραξις τῆς ἰσορροπίας τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς σφαίρας μας δύναται νὰ ἐξηγηθῇ καὶ ὡς ἑξῆς: Ἡ ψύξις τοῦ πλανήτου μας ἤρχισε μὲν ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας, ἀλλ' ἐξακολουθεῖ νὰ γίνεται καὶ ὑπὸ τὸ ἔδαφος. Τὸ ἐξωτερικὸν στρῶμα τοῦ κεντρικοῦ πυρῆνος ψύχεται καὶ αὐτὸ βαθμηδὸν καὶ ψυχόμενον συστέλλεται, συρρικνοῦται (ζαρώνει) καὶ ἀποσπᾶται τοῦ φλοιοῦ, οὕτως ὥστε σχηματίζεται μεταξὺ τοῦ στερεοῦ φλοιοῦ καὶ τοῦ ρευστοῦ κεντρικοῦ πυρῆνος ἓν κενόν, εἰς τὸ ὁποῖον καταρρέουν τμήματα τοῦ κατωτέρου στρώματος τοῦ φλοιοῦ, ἅτινα, πίπτοντα, διαταράσσουν τὴν ἰσορροπίαν τῆς ἐκεῖ πιέσεως τῶν ἀερίων, μὲ ἀποτέλεσμα τὸν σχηματισμὸν σεισμικῶν δονήσεων τοῦ ἐδάφους. Ἡ μετακίνησις αὕτη λέγεται τεκτονική, καὶ οἱ ἐξ αὐτῆς προερχόμενοι σεισμοὶ τεκτονικοί.

Οἱ σεισμικοὶ κλονισμοὶ οἱασδήποτε προελεύσεως διακρίνονται εἰς ***ὁριζοντίους***, εἰς ***κυματοειδεῖς*** καὶ εἰς ***καθέτους***. Κατὰ τοὺς ὁριζοντίους σεισμοὺς τὸ ἔδαφος κινεῖται πλαγίως, τὰ δὲ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἀντικείμενα μετατοπίζονται καθ' ὁριζόντιον διεύθυνσιν. Οὕτω λ. χ. μετατοπίζεται πρὸς τὰ πλάγια τὸ ἄνω μέρος μιᾶς οἰκοδομῆς, καὶ μένουν τὰ θεμέλια εἰς τὴν θέσιν των. Τοιουτοτρόπως

ἐξηγεῖται ἡ μετατόπισις τῶν στύλων τοῦ ἐν Κορίνθῳ ἀρχαίου ναοῦ τοῦ Ποσειδῶνος. Εἰς τοὺς ***καθέτους*** σεισμοὺς ἀνατινάσσονται εἰς τὸν ἀέρα οἰκίαι καὶ δένδρα καὶ πᾶν ἄλλο ἀντικείμενον, ἀκριβῶς ὅπως θὰ ἀνετινάσσοντο ὑπὸ τῆς ἐκρήξεως μιᾶς ὑπονόμου.

Ἡ τρίτη κατηγορία σεισμῶν ἡ τῶν ***κυματοειδῶν*** δονήσεων, εἶναι ἡ συχνοτέρα καὶ καταστρεπτικοτέρα ὅλων τῶν μεγάλων σεισμικῶν διαταραχῶν. Εἰς αὐτὴν ἀναπαράγονται ἀκριβῶς αἱ κυμάνσεις τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης· ἡ ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους ὑψοῦται καὶ βυθίζεται ἀλληλοδιαδόχως· ρήγματα βαθύτατα ἀνοίγονται εἰς τὸ ἔδαφος, ἐντὸς τῶν ὁποίων πολλάκις ἐξαφανίζονται οἰκίαι, ἄνθρωποι καὶ ζῷα, ὡς συνέβη κατὰ τὸν καταστρεπτικὸν σεισμὸν τῆς Χίου πρὸ 40ετίας περίπου. Τὸ ἐπίκεντρον ἑνὸς σεισμοῦ τοῦ εἴδους τούτου, δὲν εὑρίσκεται ἀκριβῶς ὑπὸ τὸ σημεῖον τῆς ἐκρήξεως, ἀλλ᾽ εἰς ἀπόστασιν πολλάκις μεγάλην, ἡ δὲ κατεύθυνσίς του εἶναι λοξή, ὡς φαίνεται ἐκ τῆς λοξῆς φορᾶς τοῦ στομίου καὶ τῆς μεγαλειτέρας ὑψώσεως τοῦ ἑνὸς χείλους τοῦ ρήγματος,

Ἐκτὸς τῶν μεγάλων σεισμῶν ἢ καὶ τῶν σεισμῶν μικρᾶς μὲν ἐντάσεως ἀλλ᾽ αἰσθητῶν, εἶναι καὶ σεισμοὶ ἀνεπαίσθητοι — δονήσεις τοῦ ἐδάφους σχεδὸν ἀδιάκοποι, τὰς ὁποίας ἀντιλαμβάνεται καὶ σημειοῖ πιστῶς μόνος ὁ σεισμογράφος.

Οἱ τοιοῦτοι μικροσεισμοὶ δύνανται νὰ παρομοιασθοῦν πρὸς τὰ ρίγη, τὰς ἀνατριχιάσεις, τὰς ὁποίας αἰσθάνεται κάποτε τὸ ἀνθρώπινον σῶμα. Μᾶς ὑπενθυμίζουν τὴν πραγματικὴν ἀστάθειαν τοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς μας, τὸ δὲ ἐξ αὐτῶν πρακτικὸν πόρισμα εἶναι ὅτι ὅπου συμβαίνουν τοιῦτοι μικροὶ καὶ συχνοὶ σεισμοὶ ἐπακολουθοῦν καὶ μεγάλοι.

Μεταξὺ τῶν συντελεστῶν τοῦ φαινομένου τῶν σεισμῶν, δὲν πρέπει νὰ παραλείψωμεν καὶ τὰς ***μεγάλας βαρομετρικὰς πιέσεις***, τὰς ὁποίας θεωροῦν οἱ ἐπιστήμονες ὡς παράγοντα πραγματικὸν καὶ ἰσχυρὸν τῶν σεισμῶν, καὶ εἰς τὴν μελέτην τῶν ὁποίων διαβλέπουν πολύτιμον ***μέσον προειδοποιήσεως καὶ προφυλάξεως*** κατὰ τῶν σεισμῶν. Κατ᾽ αὐτούς, ἡ κατὰ 1 ἑκατοστόμετρον πτῶσις τοῦ βαρομέτρου αὐξάνει τὴν ἀτμοσφαιρικὴν πίεσιν κατὰ 130 ἑκατομμύρια χιλιογράμμων ἀνὰ πᾶν τετραγωνικὸν μέτρον.

Αἱ ἔρευναι τῶν ἐπιστημόνων ὑποδεικνύουν λίαν ἐνδιαφέρουσαν, ἴσως δὲ καὶ γόνιμον εἰς ἀποτελέσματα σχέσιν μεταξὺ τῶν σεισμῶν καὶ ἄλλων φαινομένων κοσμικῆς φύσεως. Παρατηρεῖται σύμπτωσις ἀξία προσοχῆς μεταξὺ τῆς συχνοτάτης ἐμφανίσεως τῶν σεισμῶν καὶ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ φωτεινοῦ φαινομένου τοῦ Βορείου Σέλαος (εἰς ἀμφοτέρους τοὺς Πόλους), ὡς ἐπίσης καὶ τῆς ἐμφανίσεως μαγνητικῶν θυελλῶν. Καὶ τὰ τρία ταῦτα φαινόμενα ἐμφανίζονται συχνότατα καὶ μᾶλλον ἔντονα κατὰ ***ἑνδεκαετίαν***, τοῦτ᾽ αὐτὸ δὲ παρατηρεῖται καὶ ὡς πρὸς τὴν μεγίστην ἐμφάνισιν τῶν ***Κηλίδων τοῦ Ἡλίου.***

ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΕΚ ΤΩΝ ΣΕΙΣΜΩΝ

Πολλοὶ ἄνθρωποι νομίζουν ὅτι ὅλα τὰ δυστυχήματα ἐκ τῶν στοιχείων τῆς φύσεως, ἰδίως τὰ καταστρεπτικώτερα, ὡς οἱ σεισμοί, εἶναι τιμωρίαι ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν μοὶ φαίνεται ἀκριβὲς καὶ λογικόν, διότι αἱ καταστροφαὶ

αὗται ἀφ' ἑνὸς μὲν εἶναι ἀποτελέσματα καθαρῶς φυσικῶν νόμων, ἀφ' ἑτέρου δὲ πλήττουν ὄχι μόνον τοὺς ἀσεβεῖς, ἀλλὰ καὶ τὰ πιστὰ τοῦ Θεοῦ τέκνα ἀδιακρίτως. Εἰδικῶς δὲ οἱ σεισμοὶ ἐκδηλοῦνται ἐκεῖ, ὅπου ἡ γεωλογικὴ σύστασις τῆς γῆς εἶναι, οὕτως εἰπεῖν, ἡ προσφορωτέρα δι' αὐτούς. Τοῦτο ἐξήγησαν ἀρκετὰ σαφῶς καὶ καταλλήλως τινὲς τῶν σοφῶν γεωλόγων καὶ σεισμολόγων εἰς τὰς ἐφημερίδας ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῶν καταστρεπτικῶν σεισμῶν, οἱ ὁποῖοι ἔπληξαν τελευταίως τὴν Κόρινθον καὶ τὰ περίχωρα αὐτῆς. Ἐν τούτοις φρονῶ ὅτι καὶ αἱ ἐκδηλώσεις αὗται τῆς φύσεως δὲν στεροῦνται πνευματικῆς σημασίας, τὴν ὁποίαν εἶναι ὠφέλιμον νὰ ἀναζητήσωμεν καὶ μελετήσωμεν.

Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς ἀπάντησιν τοῦ ἐρωτήματος τῶν μαθητῶν του: «Τί τὸ σημεῖον τῆς παρουσίας σου καὶ τῆς συντελειας τοῦ αἰῶνος;» μεταξὺ ἄλλων εἶπεν ὅτι, «θέλουσι γίνει πεῖναι καὶ **σεισμοὶ** κατὰ τόπους». Τοῦτο σημαίνει, ὅτι μεταξὺ τῶν σημείων, τα ὁποῖα θὰ φανερώσουν ὅτι ἐπλησίασεν ὁ καιρὸς τῆς καταστροφῆς τῆς Ἱερουσαλήμ, (ἢ ὅπως νομίζουν ἑρμηνευταί τινες, ὅτι αὐτὸ ἀναφέρεται καὶ εἰς τὴν Δευτέραν Παρουσίαν τοῦ Χριστοῦ) θὰ ἦναι καὶ πεῖναι καὶ **σεισμοί**. Πεῖναι καὶ σεισμοὶ πράγματι ἐσημειώθησαν εἰς διάφορα μέρη τῆς Ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας πρὸ τῆς καταστροφῆς τῆς Ἱερουσαλήμ. Οἱ λόγοι τῆς προφητείας «κατὰ τόπους» δὲν δηλοῦν ὅτι πεῖνα καὶ σεισμοι θα συμβοῦν ἐν Ἱερουσαλὴμ ἢ Ἰουδαίᾳ, ἀλλὰ εἰς διάφορα μέρη. Αὐτοὶ οἱ σεισμοί, κατὰ τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, θὰ ἦσαν σημεῖα καὶ **προειδοποιήσεις** τῆς ἐπικειμένης καταστροφῆς τῆς Ἱερουσαλήμ.

Οὕτω πως καὶ τὴν σημερον οἱ σεισμοὶ εἶναι **προειδοποιήσεις** ὄχι μόνον διὰ τοὺς σεισμοπαθεῖς, ἀλλὰ καὶ διὰ πάντας τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους. Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστος ἄλλως τε σαφῶς ἐδηλωσεν εἰς μίαν ὁμιλιαν Του, ὅτι τα δυστυχήματα ἅτινα πλήττουν ἀθῴους ἀνθρώπους, εἶναι παραινεσεις καὶ προειδοποιήσεις δι' ὅλους τοὺς ἄλλους. Λουκᾶ ιγ´ 2—6: «Νομίζετε ὅτι οἱ Γαλιλαῖοι οὗτοι (τῶν ὁποίων το αἷμα ὁ Πιλᾶτος ἔμιξε μὲ τὰς θυσίας αὐτῶν) ἦσαν ἁμαρτωλοὶ ὑπὲρ πάντας τοὺς Γαλιλαίους, **διότι ἔπαθον τοιαῦτα**; Οὐχί, σᾶς λεγω, αλλ' ἐὰν δὲν μετανοῆτε, πάντες ὁμοίως θελετε ἀπολεσθῇ. Ἢ ἐκεῖνοι οἱ δεκαοκτώ, ἐπι τοὺς ὁποίους ἔπεσεν ὁ πύργος ἐν τῷ Σιλωαμ καὶ ἐθανάτωσεν αὐτούς, νομίζετε ὅτι οὗτοι ἦσαν ἁμαρτωλοὶ ὑπὲρ πάντας τοὺς ἀνθρώπους τοὺς κατοικοῦντας ἐν Ἱερουσαλήμ; Οὐχί, σᾶς λέγω· ἀλλ' ἐὰν δὲν μετανοῆτε, παντες ὁμοίως θέλετε ἀπολεσθῆ».

Οἱ καταστρεπτικοὶ σεισμοί, οἱ συνταραξαντες τὴν πατρίδα ἡμῶν καὶ ἄλλας γείτονας χώρας, εἶναι τῇ ἀληθείᾳ σοβαρὰ προειδοποιησις καὶ παραίνεσις διὰ πάντας —δι' ἀμαθεῖς καὶ ἐγγραμμάτους; διὰ πλουσίους και πτωχούς—νὰ συνέλθουν εἰς συναίσθησιν τῆς ἀθλίας πνευματικῆς αὐτῶν καταστάσεως, να ἐννοήσουν καλλιτερον τὴν σημασίαν καὶ τὸν σκοπὸν τῆς ζωῆς, νὰ ἀνοίξουν νέαν σελίδα εἰς τὴν ζωήν των καὶ νὰ ἀρχίσουν νέαν ζωήν, —ζωὴν πίστεως καὶ ὑπακοῆς εἰς τὸν Κύριον Ἰησοῦν. Εἰς τοιαύτας καταστροφὰς ὅλοι ἐννοοῦμεν πόσον σοφὴ εἶναι ἡ νουθεσία τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, εἰπόντος: «Μὴ θησαυρίζετε εἰς ἑαυτοὺς θησαυροὺς **ἐπὶ τῆς γῆς**, ὅπου σκώληξ καὶ σκωρία ἀφανιζει καὶ ὅπου κλέπται διατρυποῦσι καὶ κλεπτουσιν. Ἀλλα θησαυρίζετε θησαυροὺς **ἐν οὐρανῷ**, ὅπου οὔτε σκώληξ οὔτε σκωρία ἀφα-

νίζει καὶ ὅπου κλέπται δὲν διατρυποῦσιν οὐδὲ κλέπτουσιν» (Ματθ. ϛ΄. 19—21). Ἐκ τοιούτων θεομηνιῶν ἀντιλαμβανόμεθα ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ὑπὸ ὁμαλὰς περιστάσεις δυσκολευόμεθα νὰ πιστεύσωμεν—ὅτι δηλ. οἱ ἐπίγειοι θησαυροί, τὰ κοσμικὰ ὑπάρχοντα, δύνανται ἐν ριπῇ ὀφθαλμοῦ νὰ ἀφαρπασθοῦν καὶ νὰ ἐξαφανισθοῦν. Ὅθεν ἂς θησαυρίζωμεν ***ἐν οὐρανῷ***, διότι μόνον ἐκεῖ οἱ θησαυροί μας θὰ ἦναι τελείως ἀσφαλεῖς.

Σωτ. Π. Κιτάνος.

Η ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ

Τὴν 22 Ἀπριλίου συνῆλθεν ἐν Ἀθήναις, συμφώνως πρὸς τὰ πέρυσιν ἀποφασισθέντα, ἡ ἐτησία Γενικὴ Σύνοδος τῶν Ἑλληνικῶν Εὐαγγελικῶν Ἐκκλησιων, διαρκεσασα ἐπὶ ὀκτὼ ἡμερας. Ἐκ τῶν ἐννεα τακτικῶς ὠργανώμενων ἐκκλησιῶν (Ἀθηνῶν Α΄., Ἀθηνῶν Β΄., Αἰκατερίνης, Θεσσαλονίκης, Ἰωαννίνων, Σεβαστῆς, Καστανέας, Πειραιως καὶ Μυλοτοπου) ἀντεπροσωπεύθησαν αἱ 8, ἑκάστη δι᾽ ἑνὸς πρεσβυτερου καὶ τοῦ ποιμενος αὐτῆς, ἐφ᾽ ὅσον εἶχε τοιοῦτον. Παρῆν ἐπίσης καὶ ὁ μεταβατικος Εὐαγγελιστὴς κ. Γ. Λεμονόπουλος. Αἱ διάφοροι ἀνοργανωτοι Εὐαγγελικαὶ κοινότητες, μη δικαιούμεναι αντιπροσωπείας, ἀπέστειλαν πρὸς τὴν Σύνοδον διαφόρους ἐκθεσεις καὶ αἰτήσεις.

Συμφώνως προς τοὺς κανονισμους, ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῆς Συνόδου, ὁ πρόεδρος τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς περυσινης Συνοδου αἰδέσιμος κ. Ξενοφῶν Π. Μοσχου ἐκήρυξε το ἐναρκτήριον κηρυγμα εν τῇ Α΄. ἐκκλησίᾳ Ἀθηνῶν, ὅπερ δημοσιευομεν ἐν ἄλλῃ σελίδι τοῦ παρόντος τεύχους. Καὶ ἐτελέσθη τὸ Δεῖπνον τοῦ Κυριου. Μεθ᾽ ὃ την ἐπαύριον (23 Ἀπριλίου) η Συνοδος ἐξελεξε πρόεδρον αὐτῆς τὸν αἰδ. κ. Α. Μιχιτσοπουλον καὶ γραμματεα τον πρεσβυτερον Θεσσαλονίκης κ. Λαζαρίδην, ἐπελήφθη δὲ τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς.

Ἀνεγνώσθησαν πρωτον αἱ ἐτησιαι ἐκθεσεις τῶν ἐπὶ μέρος Ἐκκλησιῶν καὶ εἶτα τὰ πρακικὰ τῶν Πρεσβυτερίων αὐτῶν, ὥστε ἡ Σύνοδος νὰ λάβῃ ἀκριβῆ γνῶσιν τῆς δρασεως ἑκάστης ἐκκλησίας κατα τὸ λῆξαν ἔτος. Ἡ ἀναγνωσις των ἐκθέσεων και πρακτικῶν τούτων καὶ ἡ ἐπ᾽ αὐτῶν συζήτησις κατηνάλωσε τρεῖς ὁλοκλήρους ἡμερας.

Μεθ᾽ ὃ ἡ Σύνοδος προέβη εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν ἰσολογισμῶν τῶν ἐπὶ μέρος ἐκκλησιων καὶ εἰς την κατάστρωσιν τοῦ γενικοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ Συνδέσμου δια τὸ ἀρξάμενον ἔτος. Καὶ τὸ μὲν λῆξαν ἔτος εὑρέθη ὅτι ἔκλεισε περίπου μὲ ἰσοζύγιον, ὁ δὲ νέος προϋπολογισμὸς προβλέπει ἔλλειμμα, ἤτοι ὑπέρβασιν τῶν ἐξοδων ἐπὶ τῶν ἐσόδων, ἐκ δρ. 55,727, πρὸς κάλυψιν τοῦ ὁποίου προὐτάθησαν διάφοροι λύσεις, ἐν τέλει δὲ ἀνετέθη εἰς τὴν νέαν Ἐκτελεστικὴν Ἐπιτροπὴν ἡ μελετη τοῦ ζητήματος καὶ ἡ λῆψις ὁριστικῆς ἀποφάσεως.

Κατόπιν συνεζητήθησαν διαφοροι τροποποιήσεις τοῦ Καταστατικοῦ, αἱ δὲ

καταρτισθεῖσαι καὶ ψηφισθεῖσαι τοιαῦται παρεπέμφθησαν εἰς τὰς ἐπὶ μέρος ἐκκλησίας πρὸς ὁριστικὴν ἔγκρισιν, ὅπως μετὰ τοῦτο ὑποβληθῶσι πρὸς ἔγκρισιν καὶ τοῦ Κράτους.

Κατὰ τὴν πρωϊνὴν συνεδρίασιν τῆς Τρίτης 24 Ἀπριλίου, ἐπὶ τῇ ἀναγγελίᾳ τῶν καταστροφῶν ἐκ τῶν ἐν Κορινθίᾳ σεισμῶν, ἡ Σύνοδος ἀπεφάσισε νὰ ἐνεργήσῃ ἔρανον τῶν ἐπὶ μέρος Ἐκκλησιῶν διὰ τῶν παρόντων ἀντιπροσώπων αὐτῶν, ἀμέσως δὲ συνεπληρώθη διὰ δηλώσεων τὸ ποσὸν δρ. 10,000. Παμψηφεὶ δὲ ἐγένετο δεκτὸν τὸ κάτωθι ψήφισμα:

«Ἡ Ἐτησία Γενικὴ Σύνοδος τοῦ Πανελληνίου Συνδέσμου Εὐαγγελικῶν Ἐκκλησιῶν, ἥτις συνεδριάζει νῦν ἐν Ἀθήναις, βαθύτατα συγκεκινημένη ἐκ τῆς μεγάλης καταστροφῆς, ἥτις ἔπληξε τὸν λαὸν τῆς Κορίνθου καὶ τῶν πέριξ,

ΨΗΦΙΖΕΙ

Νὰ καταβληθῇ ἀμέσως εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ κ. Προέδρου τῆς Δημοκρατίας διορισθεῖσαν Ἐπιτροπὴν Ἐράνων τὸ προχείρως συλλεχθὲν ποσὸν δρ. 10.000 ὡς πρώτη εἰσφορὰ τῶν Ἑλλήνων Εὐαγγελικῶν ὑπὲρ τῶν θυμάτων τῆς συμφορᾶς ταύτης.

Ἡ ἐκτέλεσις τοῦ παρόντος ἀνατίθεται εἰς τριμελῆ ἐπιτροπήν, ἀποτελουμένην ἐκ τῶν αἰδεσίμων κ. κ. Ξενοφῶντος Π. Μόσχου καὶ Πολυκάρπου Γ. Λογγινίδου καὶ τοῦ κ. Δημ. Μ. Καλοποθάκη, μελῶν τῆς Συνόδου.

Τὴν ἑπομένην ἡ ὡς ἄνω τριμελὴς ἐπιτροπή, παρουσιασθεῖσα ἐνώπιον τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας, ἐνεχείρισεν αὐτῷ τὸ ψηφισθὲν χρηματικὸν ποσόν.

Ἐπίσης κατὰ τὴν πρωϊνὴν συνεδρίασιν τῆς 28 Ἀπριλίου ἡ Σύνοδος ἀπεφάσισεν ὅπως κατ' ἔτος τὴν πρώτην Κυριακὴν τοῦ μηνὸς Νοεμβρίου ἐνεργῆται εἰς πάσας τὰς ἐκκλησίας καὶ κοινότητας τοῦ Συνδέσμου ἔρανος ὑπὲρ τῶν Βιβλικῶν Ἑταιριῶν, καὶ ἐκ τοῦ προϊόντος τοῦ ἐράνου τούτου τὸ μὲν ἥμισυ νὰ ἀποστέλληται εἰς τὴν Βρεττανικὴν Βιβλικὴν Ἑταιρίαν, ἐκ δὲ τοῦ ἑτέρου ἡμίσεως τὰ δύο τρίτα εἰς τὴν Σκωτικὴν Βιβλικὴν Ἑταιρίαν, καὶ τὸ ἓν τρίτον εἰς τὴν Ἀμερικανικήν.

Τέλος, κατὰ τὴν πρωϊνὴν συνεδρίασιν τῆς 30 Ἀπριλίου ἀπεφασίσθη ὅπως ἡ προσεχὴς Γενικὴ Σύνοδος συνέλθῃ ἐν Θεσσαλονίκῃ κατὰ Μάρτιον 1929, ἐξελέγη δὲ ἡ Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ τρέχοντος ἔτους, ὡς ἑξῆς: Πρόεδρος ὁ αἰδ. κ. Π. Λογγινίδης, γραμματεὺς ὁ κ. Χ. Σιδηρόπουλος, ταμίας ὁ κ. Δ. Καλοποθάκης, σύμβουλοι οἱ αἰδ. κ. κ. Μόσχου καὶ Μιχιτσόπουλος. Μεθ' ὃ ἐξεφράσθησαν αἱ εὐχαριστίαι τῆς Συνόδου πρὸς τὰς ἐν Ἀθήναις δύο ἐκκλησίας διὰ τὴν παρασχεθεῖσαν ἀδελφικὴν φιλοξενίαν τῶν ἔξωθεν ἐλθόντων ἀντιπροσώπων, καὶ ἐπικυρωθέντων καὶ ὑπογραφέντων τῶν πρακτικῶν τῆς Συνόδου, ἐκηρύχθη ἡ λῆξις τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς διὰ προσευχῆς.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνόδου ἐγένοντο, κατὰ τὰ εἰωθότα, δημοσίᾳ ἑσπεριναὶ διαλέξεις ἐν τῇ Α'. Ἐκκλησίᾳ Ἀθηνῶν ὑπὸ τῶν ἀποτελούντων τὴν Σύνοδον ἱεροκηρύκων, ἐπὶ τῶν ἑξῆς θεμάτων:

Τὴν 23 Ἀπριλίου: Ἡ ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ διδασκαλία περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. (αἰδ. κ. Π. Λογγινίδης).

Τὴν 24 Ἀπριλίου: Ἡ προσωπικότης τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. (αἰδ. κ. Ξ. Μόσχου).

Τὴν 25 Ἀπριλίου: Τὸ ἔργον τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. (αἰδ. κ. Γ. Προυσσαεύς).

Τὴν 26 Ἀπριλίου: Ἡ βάπτισις ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. (αἰδ. κ. Α. Μιχιτσόπουλος).

Τὴν 27 Ἀπριλίου: Ἡ ἐν τῷ πιστῷ ἐκδήλωσις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. (αἰδ. κ. Ξ. Μόσχου).

Η ΠΑΠΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ

Ἡ «περὶ προαγωγῆς τῆς ἀληθοῦς θρησκευτικῆς ἑνώσεως» Παπικὴ ἐγκύκλιος, διὰ τῆς ὁποίας ὁ Πάπας Πῖος ΙΑ΄. καθορίζει σαφῶς τὴν θέσιν καὶ ἄποψιν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης ἀπέναντι τῆς παγχριστιανικῆς κοινῆς προσπαθείας ἐν τῷ πεδίῳ τῆς ἠθικῆς καὶ θρησκευτικῆς δράσεως πρὸς θεραπείαν τῶν κακῶς ἐχόντων ἐν τῇ κοινωνίᾳ καὶ πρὸς ἀποκατάστασιν πνεύματος συμπνοίας καὶ ἀμοιβαίας συνεννοήσεως μεταξὺ τῶν διαφόρων Χριστιανικῶν ἐκκλησιῶν, προεκλήθη ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἐν Λωζάννῃ Συνελεύσεως, ἀλλ' ἐμελετᾶτο ἤδη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς ἐν Στοκχόλμῃ Συνελεύσεως, κατ' οὐσίαν δὲ δὲν εἶναι εἰ μὴ συνέχισις τῆς ἀνέκαθεν παραδόσεως τῆς Ἁγίας Ἕδρας, τῆς κατὰ καιροὺς διατυπουμένης διὰ διαφόρων Παπικῶν ἐγκυκλίων.

Εἶναι ἔγγραφον ἀποδοκιμασίας πάσης προσπαθείας πρὸς ἕνωσιν, ἢ καὶ πρὸς ἁπλῆν συνεργασίαν, τῶν Παπικῶν μετὰ τῶν ἐκτὸς τῆς μάνδρας τῆς Ρώμης Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ δογμάτων. Ἐθεωρήθη δὲ ἐπείγουσα ἡ ἔκδοσις αὐτῆς πρὸς διαφώτισιν τῶν συνειδήσεων τῶν πιστῶν Ρωμαιοκαθολικῶν, καθόσον πλεῖστοι εἰλικρινεῖς τοιοῦτοι, οἱ μὲν ἀνήκοντες εἰς διαφόρους τάξεις τοῦ κλήρου, οἱ δὲ λαϊκοὶ θεολόγοι, εἶχον χαιρετίσει εὐφροσύνως τὴν πρὸς ἕνωσιν καὶ προσέγγισιν τῶν Ἐκκλησιῶν προσπάθειαν, καὶ μὲ ἐνδιαφέρον παρίσταντο εἰς τὰς συνεδριάσεις ἀμφοτέρων τῶν Συνελεύσεων ὡς ἁπλοῖ ἀκροαταί. Ὅθεν δὲν ἠδύνατο νὰ παρίδῃ ἡ Ἁγία Ἕδρα ἓν τοιοῦτο γεγονὸς κοσμοϊστορικῆς σημασίας, ὁποῖον τὸ πρωτοφανὲς φαινόμενον συνεργασίας μεταξὺ τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Προτεσταντισμοῦ καὶ τῶν τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τοῦ κοινοῦ ἐδάφους τῆς προσπαθείας ὑπὲρ τοῦ ἠθικοῦ καὶ πνευματικοῦ καλοῦ τῆς ἀνθρωπότητος. Καὶ ὡμίλησεν. Ὀχυρουμένη ὄπισθεν τοῦ δόγματος τοῦ Ἀλαθήτου, ἀποκλείει ἀπεριφράστως καὶ ὁλοκληρωτικῶς πᾶσαν ἕνωσιν τῶν ἐκτὸς τῆς μάνδρας τοῦ Παπισμοῦ μετὰ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης, εἰ μὴ ἐπὶ ἀπαρνήσει τῶν ἰδίων «πλανῶν» καὶ ἀπολύτῳ ὑποταγῇ πρὸς τὰ θεσπίσματα τοῦ Παπισμοῦ. Ἐξ ἄλλου ἀποφαίνεται ὅτι οἱ ἐκτὸς τῆς «ἀληθοῦς ἐκκλησίας» διαμένοντες εὑρίσκονται ἐκτὸς τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἑπομένως οὐδὲν καλὸν δύνανται νὰ ἐπιτελέσωσιν ὑπὲρ τῆς ἀνυψώσεως τῆς κοινωνίας καὶ τῆς σωτηρίας τοῦ κόσμου.

Εἶναι τελεσίγραφον ἡ Ἐγκύκλιος, καὶ λύει ἀνεκκλήτως καὶ διὰ πάσας τὰς μελλούσας γενεὰς τὸ ζήτημα τῆς μετὰ τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας ἑνώσεως ὑπὸ οἱονδήποτε ἄλλον ὅρον πλὴν τοῦ τῆς ἀπολύτου ὑποταγῆς πρὸς ταύτην—τῆς μετὰ ταύτης συγχωνεύσεως, τῆς ὑπ' αὐτῆς ἀπορροφήσεως. Παρεμπιπτόν ως δὲ εἶναι καὶ ἀπάντησις ὁριστικὴ πρὸς τὴν μερίδα ἐκείνην τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, ἥτις φέρει τὸ ὄνομα «Ἀγγλο Καθολική», καὶ τὴν ὁποίαν ἐλάχιστα ζητήματα χωρίζουν ἀπὸ τὴν Ρώμην. Ὁ διακαὴς πόθος τῆς μερίδος ταύτης εἶναι νὰ ἀναγνωρισθῇ ὑπὸ τῆς Ἁγίας Ἕδρας ἡ «Ἀποστολικὴ διαδοχὴ» τοῦ κλήρου αὐτῆς. Τοῦτο καὶ ἄλλα θέματα ἀπησχόλησαν τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν δύο Ἐκκλησιῶν,

εἰς συνδιάσκεψιν, γενομένην ἐν Βελγίῳ ἐσχάτως, ἥτις ὀνομάζεται κοινῶς ***Συνομιλίαι τῆς Μαλίν***, πόρισμα τῶν ὁποίων ὑπῆρξεν ἡ ἀπόρριψις τῆς περὶ ἀναγνωρίσεως τοῦ Ἀγγλο-Καθολικοῦ κλήρου ἀξίωσις καὶ ἀοριστεῖαί τινες εὐμενεῖς, ὡς πρὸς τὴν πιθανότητα ἐξευρέσεως κοινοῦ ἐδάφους συνεννοήσεων ἐν τῷ μέλλοντι. Πρὸς ἐμφαντικωτέραν διατύπωσιν τῶν ἀπόψεων τούτων ἐξεδόθη ἡ Παπικὴ Ἐγκύκλιος ὀλίγον χρόνον πρὸ τῆς δημοσιεύσεως τῶν πρακτικῶν τῶν Συνομιλιῶν τῆς Μαλίν, καθιστῶσα σαφῆ τὴν ἀναπόδραστον ἀλήθειαν, ὅτι ἡ μετὰ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης ἕνωσις καὶ ἡ ἐπίσημος ὑπ' αὐτῆς ἀναγνώρισις ἐπιτυγχάνονται μόνον δι' ἀπολύτου εἰς αὐτὴν ὑποταγῆς καὶ ἀναγνωρίσεως τῆς κυριαοχίας αὐτῆς. Ἐφ' ὅσον ἐμμένει ἡ Ρώμη εἰς τὸ δόγμα τοῦτο, οὐδεμία προσέγγισις εἶναι δυνατή. Ἐπὶ λέξει ἡ Παπικὴ Ἐγκύκλιος διακηρύττει ὅτι «***οὐδεὶς ἔχει θέσιν ἐν τῇ μιᾷ καὶ μόνῃ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ, εἰμὴ ὁ ἀναγνωρίζων καὶ εὐπειθῶς παραδεχόμενος τὸ κῦρος καὶ τὴν ἐξουσίαν τοῦ Πέτρου καὶ τῶν νομίμων αὐτοῦ διαδόχων***».

Ἐκ τούτου ἐκπηνάζει καὶ τὸ συμπέρασμα ὅτι αἱ ***ἐκ καθέδρας*** ἀποφάσεις τοῦ κατὰ καιροὺς διαδόχου τοῦ Πέτρου ἔχουσιν ἴσον κῦρος μὲ τὰ θεμελιώδη δόγματα τῆς Ἐκκλησίας. Ἢ μᾶλλον, ρητῶς δηλοῖ ἡ Ἐγκύκλιος ὅτι οὐδεμία ἐπιτρέπεται διάκρισις μεταξὺ θεμελιωδῶν καὶ μὴ θεμελιωδῶν δογμάτων, ἢ ἀκριβέστερον, ὅτι δὲν ὑπάρχει δόγμα μὴ θεμελιῶδες, καθότι καὶ τὰ νεώτερα θεσπίσματα τὰ ὑπαγορευθέντα εἰς τὸν Πάπαν Πῖον Θ' ὑπὸ τῆς ἀνάγκης στηρίξεως τῆς πίστεως τῶν πιστῶν, ἤτοι τὸ δόγμα τοῦ Ἀλαθήτου τοῦ Πάπα καὶ τοῦ τῆς Ἀσπίλου Συλλήψεως, εἶναι ἴσου κύρους μὲ τὸ δόγμα τῆς Ἁγίας Τριάδος καὶ τὸ τῆς Ἐνσαρκώσεως τοῦ Θείου Λόγου.

Ἡ Ἐγκύκλιος ἀποκρούει τὴν ἰδέαν ὅτι δύναται νὰ προκύψῃ ἀγαθόν τι ἐκ τῶν προσπαθειῶν καὶ τῆς συνεργασίας ἀτόμων ἢ Ἐκκλησιῶν εὑρισκομένων ἐκτὸς τῆς «μόνης ἀληθοῦς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας» (τῆς Παπικῆς). «Τί ἀγαθὸν»—ἐρωτᾷ—«δύναται νὰ προέλθῃ ἐκ τοῦ πονηροῦ; Ματαιοπονία ἡ τοιαύτη προσπάθεια, ἐκ τῶν προτέρων καταδικασμένη εἰς ἀποτυχίαν, οὐδ' ἐπιτρέπεται εἰς τὰ τέκνα τῆς ἀληθοῦς Ἐκκλησίας νὰ συμμετέχουν εἰς συνέδρια καὶ συνδιασκέψεις, εἰς τὰ ὁποῖα λαμβάνουν μέρος ἄπιστοι παντὸς εἴδους, ἀποστάται, οἰκτρῶς ἀποσκιρτήσαντες ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ, ἢ οἱ ἀρνούμενοι ἐπιμόνως τὴν θεότητα τοῦ Χριστοῦ καὶ τὸ θεῖον τῆς ἀποστολῆς Του.»

Εἰς τὸ πεῖσμα τῆς πανθομολογουμένης ταύτης ἀδιαλλαξίας τῆς Παπικῆς Ἐκκλησίας, ἀπορεῖ τις πῶς εὑρίσκονται Ρωμαιο-καθολικοὶ εἰλικρινεῖς, οἱ ὁποῖοι καταβάλλουν ἀπεγνωσμένας προσπαθείας, ὅπως ὑποστηρίξωσι τὴν ***ἀνεκτικότητα*** τῆς Ἐκκλησίας ταύτης, καὶ νὰ παραστήσωσι τὸ προσηλυτιστικὸν αὐτῆς πνεῦμα καὶ πρόγραμμα ὡς «ἐνδιαφέρον», «προσπάθειαν καλλιτέρας γνωριμίας μετὰ τῶν ἑτεροφρονούντων»· σημειωτέον δὲ ὅτι τὸ ἐνδιαφέρον τοῦτο ἐκδηλοῦται κυρίως πρὸς τὰς μικρὰς αὐτονόμους Ἐκκλησίας τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς, ὧν ὁ ἀριθμὸς ἤδη ἀνέρχεται εἰς ἑπτά, καὶ πρὸς μεμονωμένας ὁμάδας τοῦ Ρωσσικοῦ κλήρου.

Θερμός τις (καὶ εἰλικρινὴς) θαυμαστὴς τοῦ ἐνδιαφέροντος τούτου τῆς Ἁγίας Ἕδρας, ὁ κ. Γόρδων Τζώρτζ ἐν τῇ «Συγχρόνῳ Ἐπιθεωρήσει» τοῦ Λονδίνου, ἐξαίρει τὸ «συνδιαλλακτικὸν πνεῦμα» τοῦ Πάπα Πίου ΙΑ', ὅστις, «ἀνεξαρτήτως

τοῦ ἂν ἀνήκουν ἢ μὴ εἰς τὸ ποίμνιόν Του, τρέφει διὰ πάντας τοὺς ἀνθρώπους αἰσθήματα ὑψίστου ἐνδιαφέροντος καὶ παντοιοτρόπως ἐργάζεται ὑπὲρ τοῦ καλοῦ αὐτῶν, ὅπως ἐξασφαλίσῃ εἰς πάντας τὰς εὐλογίας τῆς εἰρήνης καὶ τῆς εὐνομίας, ἐφ' ὅσον εἶναι διατεθειμένοι νὰ δεχθῶσιν αὐτάς». Ἐν τῇ πρώτῃ του Ἐγκυκλίῳ διεκήρυξεν, ὅτι ἡ Χριστιανικὴ ἑνότης ἦτο τὸ ὕψιστον ἀντικείμενον τῶν πόθων του. Εἰς τὴν ἐγκύκλιον «Ἡ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησία» τονίζει τὴν ἐπιθυμίαν του, ὅπως συνδιαλλαγῇ πρὸς τοὺς Ὀρθοδόξους, ὡς καὶ πάντας τοὺς ἀποκεχωρισμένους τῆς «Μάνδρας τοῦ Χριστοῦ», δι' ἐκζητήσεως τῶν σημείων, ἐπὶ τῶν ὁποίων δυνατὸν νὰ ἐπέλθῃ σύμπνοια, καὶ διὰ τῆς ἀντικαταστάσεως τῶν συζητήσεων διὰ τοῦ πνεύματος τῆς ἀγάπης. Τονίζει δὲ τὴν ἀνάγκην τῆς μελέτης τῶν δογμάτων τῆς πίστεως καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν συνηθειῶν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, μετὰ τῆς ὁποίας πρέπει νὰ ἐπέλθῃ ἀμοιβαία ἀνταλλαγὴ σκέψεων ἐν πνεύματι ἀγάπης.

Πῶς συμβιβάζεται ἡ ἐξόχως φιλελευθέρα αὕτη γλῶσσα πρὸς τὰς κατηγορηματικὰς δηλώσεις τῆς τελευταίας Παπικῆς Ἐγκυκλίου ;

Φρονοῦμεν ὅτι αὗται πρέπει νὰ ἑρμηνευθῶσιν ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς προσελκύσεως τῶν ἀσθενεστέρων καὶ μᾶλλον ἀστηρίκτων ἑτεροδόξων, καὶ τῆς τελικῆς αὐτῶν ἀπορροφήσεως καὶ συγχωνεύσεως εἰς τὸ Λατινικὸν καθεστώς, ἐνῷ ἀφίεται εἰς αὐτοὺς ἡ οἰκεία παράστασις καὶ οἱ πατροπαράδοτοι λειτουργικοὶ τύποι, κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν Οὐνιτῶν τῆς Ἀνατολῆς.

Ἓν πρόσφατον παράδειγμα τοῦ τοιούτου Παπικοῦ «ἐνδιαφέροντος» εἶναι τὸ τῆς «Ρωσσικῆς Μονῆς τῶν Οὐνιτῶν» εἰς Ἀμαὶ-σὺρ-Μὲζ τοῦ Βελγίου, περὶ οὗ κατωτέρω·

«Αἱ πανάρχαιαι Χριστιανοσύναι τῆς Ἀνατολῆς», λέγει ἐπὶ λέξει, κατὰ τὸν Τζώρτζ, ὁ Ἅγιος Πατήρ, «διετήρησαν ἀντικειμενικῶς τοσαύτην ἱερότητα, ὥστε δικαιοῦνται ν' ἀπολαύσωσιν οὐ μόνον σεβασμοῦ, ἀλλὰ καὶ ἀνθρωπίνης συμπαθείας». Προσθέτει δὲ ὁ κ. Τζώρτζ, ὅτι ἡ δήλωσις αὕτη τοῦ Πάπα περιέχει τὴν κλεῖδα τῆς τελευταίας Ἐγκυκλίου (περὶ προαγωγῆς τῆς Χριστιανικῆς ἑνότητος) ἐν τῇ ὁποίᾳ τονίζει ἔτι περισσότερον τὸν διακαῆ πόθον του διὰ τὴν ἕνωσιν, ὑποδεικνύων τὴν ἰδίαν του θέσιν ὡς ἀποτελοῦσαν τὴν βάσιν ταύτης. Τί ἄλλο σημαίνει τοῦτο ἢ ὅτι ποθεῖ τὴν εἰς τὴν Ρώμην προσχώρησιν τῶν παναρχαίων Χριστιανικῶν ὁμάδων τῆς Ἀνατολῆς, καὶ τὴν ἀναγνώρισιν τῆς ὑπάτης ἐκκλησιαστικῆς ἐξουσίας εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, ὡς κεφαλῆς τῆς Ἐκκλησίας ;

Ὁ κ. Τζώρτζ ἐξακολουθεῖ : «Πεισθεὶς ὅτι ὁ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον αὐθαίρετος χωρισμὸς τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως ὀφείλεται κατὰ μέγα μέρος εἰς ἄγνοιαν τῶν πραγμάτων καὶ εἰς παρεξηγήσεις, ἀπεφάσισεν ὁ Ποντίφηξ νὰ εὕρῃ σῶμα ἀνδρῶν πεπαιδευμένων, ἐχόντων ἐμβριθεῖς γνώσεις τῆς θεολογίας καὶ τῶν λειτουργιῶν, εἰς τοὺς ὁποίους νὰ ἀναθέσῃ τὸ ἔργον τοῦ νὰ μελετήσωσι συμπαθῶς τοὺς λειτουργικοὺς τύπους καὶ τὰς ἱεροτελεστίας τῆς Ἀνατολῆς. Τοιοῦτον δὲ τύπον ἀνδρῶν εὗρεν εἰς τὸ Τάγμα τῶν Βενεδικτίνων, οἵτινες συνδυάζουσι τὴν ζωὴν τοῦ ἡσυχασμοῦ καὶ τῆς σκέψεως πρὸς βαθεῖαν μάθησιν, κρατοῦν δὲ στερρῶς τὴν παράδοσιν τοῦ πρὸς τὴν ἀκεραιότητα τῆς λειτουργίας σεβασμοῦ. Δι' ἐπιστολῆς δὲ πρὸς τὸν Ἀρχηγὸν τοῦ Τάγματος τούτου συνέστησε καὶ ηὐλόγησεν ὁμάδα Βενεδικτινῶν μοναχῶν, διορίσας ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῶν τὸν Δὸν

Λαμπὲρ Μπωδουέν. Ἡ ἀδελφότης αὕτη, ἀποτελουμένη ἐξ ἀτόμων κατὰ βάθος κατεχόντων τὰς λειτουργίας, ἔκτισε ναὸν εἰς τὴν πόλιν Ἀμαὶ ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Μὲζ ἐν Βελγίῳ, ὡς κέντρον τῆς δράσεώς των. Τὸν ναὸν τοῦτον διεκόσμησαν κατὰ τὸν Ρωσσικὸν τρόπον καὶ ἐτέλουν ἐκεῖ καθημερινῶς τὴν λειτουργίαν, ψάλλοντες εἴτε Ἑλληνιστί, εἴτε Ρωσσιστὶ τὴν λειτουργίαν τοῦ Ἁγίου Χρυσοστόμου. Ἡ ἀκολουθία, ὡς τελεῖται ἐκεῖ, εἶναι ἀπαραλλάκτως ὁμοία πρὸς τὴν ἐν χρήσει ἐν Ρωσσίᾳ, κατὰ τὴν μαρτυρίαν μελῶν τοῦ Ρωσσικοῦ κλήρου, ἐπισκεφθέντων τὸ κέντρον τοῦτο. Τόσον δὲ εἶναι ἰσχυρὸν τὸ ἐπικρατοῦν πνεῦμα τῶν ὑποχωρήσεων, ὥστε παραλείπεται ἐκ τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως τὸ filioque, μεταλαμβάνουσι δὲ οἱ λαϊκοὶ ἀμφοτέρων τῶν στοιχείων τῆς Μεταλήψεως—τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου. Ἡ ψαλμῳδία ἀκολουθεῖ τὸν Ρωσσικὸν ρυθμόν, οἱ μοναχοὶ ἀφίνουσι κόμην καὶ γενειάδα μακράν, ὁμιλεῖται δὲ ἡ Ρωσσικὴ γλῶσσα.

Πλεῖστοι τῶν μοναχῶν εἶναι Ρῶσσοι, οἱ δὲ λοιποὶ ὁμιλοῦν τὴν Ρωσσικὴν εὐχερῶς. Ἐκδίδεται δὲ καὶ περιοδικόν, τὸ ***«Εἰρηνικόν»***, ἐν τῷ ὁποίῳ ἀποφεύγεται πᾶν θεολογικὸν ζήτημα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὑπάρχει διαφωνία.

Εἰς τὰ καθέκαστα τὸ ἔργον τοῦτο ἀκολουθεῖ τὰς ὁδηγίας τοῦ Πάπα, ἐπιτηρεῖται δὲ ἐκ τοῦ σύνεγγυς ὑπὸ τοῦ Βατικανοῦ.

Εἰκὼν πιστὴ τοῦ προγράμματος, τὸ ὁποῖον ἀκολουθεῖ ἡ παρ' ἡμῖν ὁμὰς τῶν Οὐνιτῶν, ἥτις ὑποτάσσεται εἰς πᾶν τὸ οὐσιῶδες εἰς τὸ Βατικανόν, καὶ ἀναγνωρίζει τὸ Ἀλάθητον τοῦ Πάπα ὡς ἀντιπροσώπου ἐπὶ τῆς γῆς τοῦ Χριστοῦ καὶ διαδόχου τοῦ Πέτρου!

Ἡ Παπικὴ ἐγκύκλιος συνοψίζει τὸ Διάταγμα τοῦ Βατικανοῦ περὶ τῆς ὑπάτης ἐξουσίας τοῦ Πάπα ὡς ἑξῆς: «***Ἐν τῇ μιᾷ ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ δὲν δύναται νὰ ὑπάρχῃ εἰμὴ ὁ ἀναγνωρίζων καὶ εὐπειθῶς παραδεχόμενος τὸ κῦρος καὶ τὴν ἐξουσίαν τοῦ Πέτρου καὶ τῶν νομίμων διαδόχων αὐτοῦ.*** Ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης σωτηρία δὲν ὑπάρχει. Εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ταύτην, τὴν παγκοσμίαν Μητέρα καὶ Κυρίαν τῶν Χριστιανῶν, πρέπει νὰ στραφῶσι πάντες οἱ ἐκτὸς αὐτῆς ἱστάμενοι». Ἰδοὺ τὸ πόρισμα τῆς Παπικῆς Ἐγκυκλίου.

Ἀλλ' ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς διετύπωσε σαφῶς τὴν ἀλήθειαν ἐν τῷ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίῳ, εἰπών: ***«Ἔρχεται ὥρα, ὅτε οὔτε ἐν τῷ ὄρει τούτῳ οὔτε ἐν Ἱερουσολύμοις προσκυνήσητε τῷ Πατρί... ....Ἀλλ' ἔρχεται ὥρα καὶ νῦν ἐστιν, ὅτε οἱ ἀληθινοὶ προσκυνηταὶ προσκυνήσουσι τῷ Πατρὶ ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ· καὶ γὰρ ὁ Πατὴρ τοιούτους ζητεῖ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτόν. Πνεῦμα ὁ Θεὸς καὶ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτὸν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν»*** (Ἰωάν. δ'. 21 24).

Ἡ πραγματικὴ ἀπάντησις τῆς λοιπῆς Χριστιανοσύνης εἰς τὴν Παπικὴν Ἐγκύκλιον πρέπει νὰ ἦναι νὰ ἑνωθῶσιν αἱ Εὐαγγελικαὶ Ἐκκλησίαι μετὰ τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς εἰς στε ωτάτην συμμαχίαν Χριστιανικῆς δράσεως, ἥτις θὰ μαρτυρήσῃ εὐγλωττότερον τῶν λόγων, ὅτι ἡ ἀληθὴς ἑνότης Χριστιανικῆς ζωῆς καὶ δράσεως θὰ ἦναι ἡ ἀπόδειξις κοινῆς πίστεως καὶ θείας ἐμπνεύσεως ἐν τῷ ἀγῶνι τῶν Ἐκκλησιῶν κατὰ τοῦ ὑλισμοῦ καὶ τῆς ἁμαρτίας.